

ΑΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

Σχολή Διοίκησης Οικονομίας

Τμήμα Χρηματοοικονομικής & Ελεγκτικής

**ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΕΥΘΥΜΙΑΔΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΧΑΡΗΣ ΝΑΞΑΚΗΣ

ΠΡΕΒΕΖΑ 2009

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	6
---------------	---

Κεφάλαιο Πρώτο «Η Ανεργία»

1.1 Ορισμός ανεργίας.....	8
1.2 Μορφές ανεργίας	9
1.3 Αίτια ανεργίας.....	11
1.4 Αίτια ανεργίας στην Ελλάδα.....	12
1.5 Συμπεριφορά της ανεργίας.....	14
1.6 Συνέπειες της ανεργίας	15
1.7 Νέες μορφές απασχόλησης.....	16
1.8 Παράγοντες επιβράδυνσης της Ελληνικής οικονομίας.....	18
1.9 Απασχόληση και ανεργία.....	19
1.10 Ροές απασχόλησης	25

Κεφάλαιο Δεύτερο «Μετανάστευση»

2.1 Θεωρίες μετανάστευσης	26
2.2 Έννοια μετανάστευσης	26
2.3 Ιστορία μετανάστευσης.....	27
2.4 Είδη μετανάστευσης	28
2.5 Τύποι μετανάστευσης	29
2.6 Μορφές μετανάστευσης.....	29
2.7 Αίτια μετανάστευσης	30
2.7.1 Λόγοι που οδηγούν τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν τον τόπο καταγωγής τους και να μεταναστεύσουν στις μεγάλες πόλεις.....	31

2.8 Παράγοντες που ωθούν στην μετανάστευση	31
2.8.1 Παράγοντες που κάνουν την Ελλάδα χώρα υποδοχής μεταναστών	32
2.9 Εσωτερική μετανάστευση.....	32
2.9.1 Παράγοντες της εσωτερικής μετανάστευσης.....	32
2.9.2 Οι επιδράσεις της εσωτερικής μετανάστευσης.....	33
2.10 Λόγοι μετανάστευσης στο παρελθόν	33

Κεφάλαιο Τρίτο «Οι μετανάστες»

3.1 Έννοια μετανάστη.....	35
3.2 Κατηγορίες μεταναστών	35
3.3 Προβλήματα μεταναστών	36
3.4 Απασχόληση μεταναστών.....	37
3.5 Παράγοντες απασχόλησης μεταναστών	40
3.6 Χαρακτηριστικά των μεταναστών	42
3.7 Οικονομικοί μετανάστες.....	45
3.7.1 Οικονομικοί μετανάστες και Ελληνική οικονομία	45
3.7.2 Η συμβολή των μεταναστών στην οικονομία της Ελλάδας	45
3.8 Προέλευση μεταναστών.....	47
3.9 Τόπος διαμονής μεταναστών	47
3.10 Εισοδήματα μεταναστών	48
3.11 Δαπάνες μεταναστών	49

Κεφάλαιο Τέταρτο «Οι συνέπειες της μετανάστευσης»

4.1 Θεωρίες για τις συνέπειες της μετανάστευσης	50
4.2 Συνέπειες μετανάστευσης.....	51

4.3 Μετανάστευση και Ελλάδα	52
4.4 Συνέπειες μετανάστευσης για την Ελλάδα	54
4.4.1 Θετικές συνέπειες της μετανάστευσης στην Ελλάδα	55
4.4.2 Αρνητικές συνέπειες των μεταναστών στην οικονομία.....	55
4.4.3 Συνέπειες της μαζικής μετανάστευσης στην Ελλάδα	56
4.5 Οικονομικές συνέπειες μετανάστευσης	56
4.6 Κοινωνικές συνέπειες μετανάστευσης.....	57
4.7 Πολιτισμικές συνέπειες μετανάστευσης.....	58
4.8 Δημογραφικές συνέπειες μετανάστευσης.....	58
4.9 Συνέπειες μετανάστευσης για τη χώρα προέλευσης.....	59
4.10 Συνέπειες μετανάστευσης για τη χώρα υποδοχής.....	59
4.11 Τα δικαιώματα των μεταναστών και οι υποχρεώσεις των χωρών υποδοχής.....	59
4.12 Μετανάστευση στα μεγάλα αστικά κέντρα	60
4.13 Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης	61
4.13.1 Οικονομικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην Ελληνική οικονομία	61
4.13.2 Επιπτώσεις μετανάστευσης στην αγορά εργασίας	63
4.13.3 Επιπτώσεις μετανάστευσης στην οικονομία.....	63
4.13.4 Επιπτώσεις μετανάστευσης στο ασφαλιστικό και φορολογικό σύστημα.....	64
4.14 Οι σχέσεις της μετανάστευσης στην οικονομία και την αγορά εργασίας	65
4.15 Οι θετικές επιπτώσεις από την ύπαρξη των μεταναστών στα αστικά κέντρα	66
4.16 Οικονομικές διαστάσεις της μετανάστευσης.....	67
4.17 Επιπτώσεις στο ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης.....	67
4.18 Επιπτώσεις στους μισθούς	68

4.19 Επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά.....	68
4.20 Σημαντική συνέπεια της μετανάστευσης είναι η επίπτωση στην ανεργία.....	69
4.21 Οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των αλλοδαπών στην Ελληνική οικονομία	70
Κεφάλαια Πέμπτο «Μεταναστευτική πολιτική»	
Εισαγωγή.....	71
5.1 Πολιτική για τους μετανάστες	73
5.2 Πολιτική Ελληνικού κράτους για την μετανάστευση.....	73
5.3 Η διαδικασία ένταξης.....	74
5.4 Καταπολέμηση διακρίσεων	74
5.5 Διάλογος με τις τρίτες χώρες	75
5.6 Ελληνική μεταναστευτική πολιτική.....	75
5.7 Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης	77
5.8 Προτάσεις μεταναστευτικής πολιτικής.....	78
Συμπεράσματα	82
Βιβλιογραφία	83

Εισαγωγή

Η εργασία που ακολουθεί αναλύει το θέμα της, «Ανεργίας και των οικονομικών μεταναστών στην Ελλάδα», παρουσιάζονται τα αίτια της ανεργίας καθώς και πόσο συμβάλουν οι μετανάστες σε αυτά. Οι συνέπειες της εγκατάστασής τους στη χώρα και ποια πολιτική πρέπει να καθιερωθεί ώστε να αποφεύγονται δυσάρεστα αποτελέσματα. Παρουσιάζονται μελέτες οι οποίες επιχειρούν να μετρήσουν τις συνέπειες της μετανάστευσης στην οικονομία της χώρας υποδοχής.

Οι άνθρωποι αυτοί επιλέγουν την Ελλάδα ως χώρα μετανάστευσης αρχικά επειδή είναι εύκολη η πρόσβαση σε σχέση με άλλες χώρες, από τη στιγμή που ο έλεγχος των συνόρων είναι ελάχιστος έως ανύπαρκτος και έπειτα επειδή πιστεύουν ότι στην Ελλάδα θα βρουν ένα καλύτερο τρόπο ζωής και επιβίωσης για τους ίδιους και τις οικογένειές τους. Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτοί που μετακινούνται είναι οι οικονομικά υποδεέστεροι και όχι οι προνομιούχοι.

Οι μετανάστες έχουν κατηγορηθεί ότι ευθύνονται για την αύξηση της ανεργίας επειδή παίρνουν τις δουλειές των Ελλήνων. Από έρευνες έχει αποδειχτεί πως οι μετανάστες εργάζονται σε δουλειές όπου οι Έλληνες δεν τις αποδέχονται. Συνήθως απασχολούνται σε γεωργικές εργασίες, κυρίως χειρωνακτικές και κάτω από δύσκολες συνθήκες απασχόλησης. Ακόμη με την απασχόληση των μεταναστών πολλές ελληνικές επιχειρήσεις εξακολουθούν να λειτουργούν, χάρη στο χαμηλό εργατικό κόστος όπου διαφορετικά θα είχαν κλείσει αφού δεν θα μπορούσαν να ανταποκριθούν οικονομικά.

Η απασχόληση των μεταναστών έχει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και στο εισόδημα και στην απασχόληση των Ελλήνων. Το ποσοστό των μεταναστών που εργάζονται σε εργασίες τις οποίες οι Έλληνες δεν αναλαμβάνουν είναι υψηλό. Αντίστοιχα χαμηλό είναι και το ποσοστό των μεταναστών που ανταγωνίζονται τους Έλληνες για τη διεκδίκηση των ίδιων θέσεων εργασίας.

Πιθανότατα το θετικό αποτέλεσμα που έχει η εργασία των μεταναστών επί της απασχόλησης υπερκαλύπτει το αποτέλεσμα της μετατόπισης των Ελλήνων από ορισμένους κλάδους (π.χ. οικοδομή).

Το αρνητικό αποτέλεσμα της εγκατάστασης των μεταναστών είναι ότι λόγω των χαμηλών μισθών που αμείβονται, αυτό να έχει ως συνέπεια να μειώνονται και οι μισθοί των εγχώριων εργαζομένων, σε ορισμένους κλάδους εργασίας, αφού διαφορετικά δεν θα έχουν να εργασθούν.

Από τη μεριά του το κράτος θα πρέπει να πάρει κάποια μέτρα όπου θα μπορεί να ελέγχει και να προστατεύει τους πολίτες του. Βασικό μέτρο που πρέπει να ληφθεί είναι η νομιμοποίηση των μεταναστών. Οι προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου αυτού, με τέτοιο τρόπο ώστε να αποφεύγονται και οι στάσεις κοινωνικού και ηθικού αποκλεισμού από την μεριά των εγχώριων απέναντι στους μετανάστες.

Από τη στιγμή που ο μετανάστης μεταναστεύει σε μια χώρα έχει δικαιώματα όπως: (πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες, να στέλνει τα παιδιά του σε δημόσια σχολεία, να πηγαίνει σε δημόσια νοσοκομεία, κ.τ.λ.). Αλλά και η χώρα έχει κάποιες υποχρεώσεις από τη μεριά της απέναντι στους μετανάστες όπως:(προστασία από τις αυθαιρεσίες του εργοδότη, παροχή δημοσίων αγαθών, παροχή ολοκληρωμένης πολιτικής).

Ο αριθμός των μεταναστών στην Ελλάδα έχει αυξηθεί κατά πολύ τα τελευταία χρόνια. Η Ελληνική κυβέρνηση από τις αρχές του 2000 ξεκίνησε μια διαδικασία νομιμοποίησης των μεταναστών σε δύο στάδια.

Στο πρώτο στάδιο: Οι μετανάστες θα πάρουν άδεια παραμονής στη χώρα μας για ένα μικρό χρονικό διάστημα.

Στο δεύτερο στάδιο: Αυτοί που θα νομιμοποιηθούν θα μπορούν να μείνουν στη χώρα μας για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Απασχόληση: είναι η επίσημη ονομασία της **μισθωτής εργασίας**. Αποτελεί σύμβαση μεταξύ δύο μερών, του εργοδότη και του εργαζόμενου. Οι σχέσεις μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους, οι κανόνες υγιεινής και ασφάλειας, το καθεστώς συνδικαλιστικών οργανώσεων και ελευθεριών τους και γενικά οι κανόνες που εφαρμόζονται στην παροχή εξαρτημένης εργασίας ρυθμίζονται από το εργατικό δίκαιο.

Κεφάλαιο πρώτο

Η Ανεργία

1.1 Ορισμός ανεργίας

Ανεργία: είναι η κατάσταση ενός ατόμου που είναι ικανό, πρόθυμο και διαθέσιμο να απασχοληθεί έναντι αμοιβής ανάλογη με την ειδίκευση και τις επαγγελματικές δεξιότητες που διαθέτει αλλά δεν μπορεί να βρει εργασία¹.

Ο άνεργος διαφέρει από τον άεργο. Ο άεργος δεν έχει απασχόληση όπως και ο άνεργος αλλά δεν ενδιαφέρεται να βρει εργασία. Ο πληθυσμός μιας χώρας διακρίνεται στο εργατικό δυναμικό και στο μη – εργατικό δυναμικό.

Το **εργατικό δυναμικό**, αποτελείται από όσους έχουν εργασία (απασχολούμενοι) και εκείνους που δεν απασχολούνται (άνεργοι) αλλά έχουν δηλώσει ότι επιθυμούν και είναι διαθέσιμοι να εργασθούν.

Το **μη – εργατικό δυναμικό**, είναι το μέρος του ενήλικου πληθυσμού που ασχολείται με τα οικιακά, είναι συνταξιούχοι, ασθενούν σοβαρά κι έτσι απέχουν από την εργασία ή δεν ψάχνουν για εργασία.

Ο Πληθυσμός της χώρας διακρίνεται :

Στον Οικονομικά ενεργό πληθυσμό ή εργατικό δυναμικό, συμπεριλαμβάνονται:

- Απασχολούμενοι
- Άνεργοι

Στο Μη – οικονομικά ενεργό πληθυσμό, συμπεριλαμβάνονται:

- Κάτω των 15 ετών, μαθητές , άεργοι
- Στρατιώτες , φοιτητές
- Νοικοκυρές , συνταξιούχοι
- Πνευματικά ή σωματικά ανάπηροι

---

¹ Πηγή: <http://el.wikipedia.org/wiki>

Το ποσοστό ανεργίας είναι το πηλίκο των ανέργων μιας περιοχής προς το συνολικό εργατικό δυναμικό σε αυτήν. Εκφράζεται ως ποσοστό επί της εκατό του εργατικού δυναμικού της συγκεκριμένης περιοχής. Εργατικό δυναμικό είναι το άθροισμα των ανέργων και των απασχολούμενων στην συγκεκριμένη περιοχή.

$$\text{ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ} = \frac{\text{ΑΝΕΡΓΙΑ}}{\text{ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ}} \times 100$$

1.2 Μορφές ανεργίας

Η ανεργία διακρίνεται σε **Κυκλική ανεργία**, **Διαρθρωτική ανεργία**, **Ανεργία τριβής**, **Εποχική ανεργία**, **Χρόνια ανεργία** και **Τεχνολογική ανεργία**.

Πιο αναλυτικά:

Κυκλική ανεργία, είναι η ανεργία από ανεπαρκή συνολική ζήτηση. Προκαλείται από μια οικονομική κρίση. Με την κρίση, οι δουλειές πέφτουν και έτσι απολύονται πολλοί εργάτες και υπάλληλοι και η ανεργία μεγαλώνει. Η συνολική ζήτηση δεν επαρκεί για να απορροφήσει το προϊόν που είναι σε θέση να παράγει η οικονομία, οπότε μειώνεται η απασχόληση των παραγωγικών συντελεστών. Για να αντιμετωπίσουν την κυκλική ανεργία τα διάφορα κράτη εκτός από τα επιδόματα που δίνουν στους ανέργους, καταφεύγουν και σε άλλα κράτη. Κυρίως προσπαθούν να κατασκευάσουν δημόσια έργα για να απασχοληθούν σε αυτά οι άνεργοι.

Διαρθρωτική ανεργία, οφείλεται στο ότι η κλαδική ή γεωγραφική διάρθρωση της προσφοράς εργασίας δεν αντιστοιχεί στη διάρθρωση της ζήτησης για εργασία.

Ανεργία τριβής, προκαλείται από την μετακίνηση ορισμένων ατόμων από μία εργασία σε μια άλλη με παρεμβολή μικρής περιόδου ανεργίας. Αντιπροσωπεύει το ποσοστό των ατόμων που μένουν άνεργα στο διάστημα που απαιτείται έως ότου αυτά βρουν εργασία.

Εποχική ανεργία, υπάρχουν εργασίες οι οποίες σχετίζονται με συγκεκριμένη χρονική περίοδο π.χ τουρισμός, αγροτικές εργασίες. Ένα άτομο το οποίο απασχολείται σε

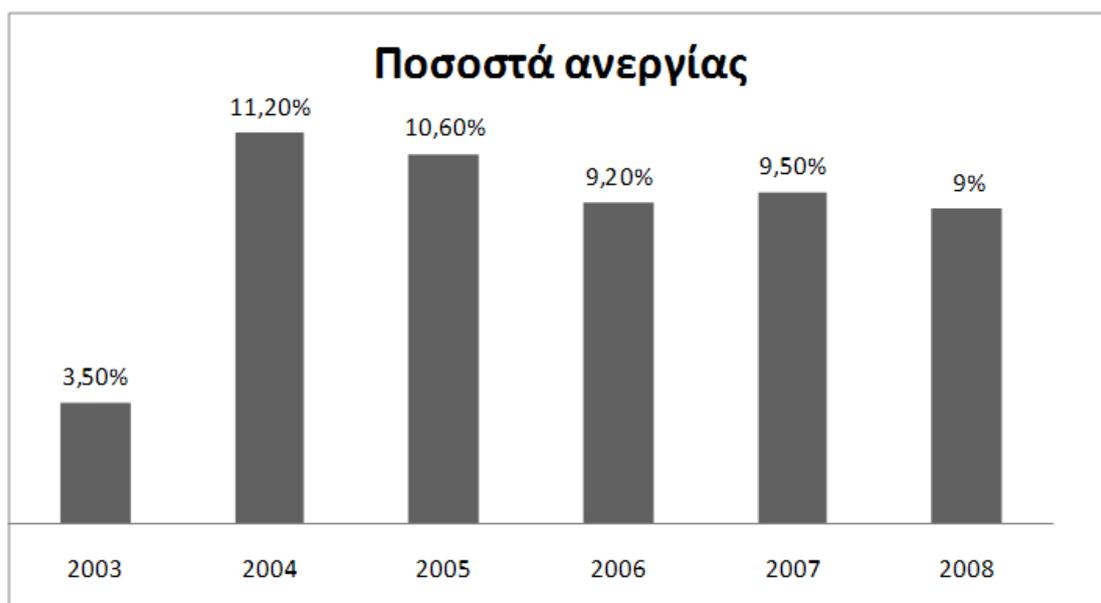
τέτοιου είδους εργασίες θεωρείται ως εποχιακά απασχολούμενο και από τη στιγμή που δεν θα εργάζεται, επειδή η περίοδος εργασίας έχει τελειώσει, θεωρείται άνεργο. Παρουσιάζεται σε ορισμένες περιόδους και επηρεάζεται από τις ατμοσφαιρικές συνθήκες.

Χρόνια ανεργία, υπάρχει όταν ένα μέρος από τον εργαζόμενο πληθυσμό δεν εργάζεται μόνιμα. Οφείλεται σε έλλειψη φυσικών πόρων και ανικανότητα εξασφάλισης εργασίας σε όλους τους εργαζομένους.

Τεχνολογική ανεργία, οφείλεται στις μηχανές, οι οποίες αντικαθιστούν τους εργάτες ή τους περιορίζουν όπου χρειάζονται ή ακόμη χάρη στις μηχανές οι εργοδότες χρειάζονται εργάτες με άλλη ειδικευση.

Πίνακας ανεργίας στην ΕΛΛΑΔΑ και την ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ (1991 – 2002)												
	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02
ΕΛΛΑΔΑ	7	7,9	8,6	8,9	9,2	9,6	9,8	10,9	11,9	11,1	10,5	-
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	11,8	12,9	13,6	13,7	14,1	15,2	15,2	16,7	18,0	16,8	15,6	-
ΑΝΔΡΕΣ	4,4	5,0	5,7	6,0	6,2	6,1	6,1	7,1	7,9	7,3	7,0	-
ΜΑΚΡ/ΝΙΑ ΑΝΕΡΓΟΙ	-	3,8	4,2	4,4	4,6	5,2	5,2	5,9	6,5	6,1	5,4	-
Ε.Ε	-	-	10,1	10,5	10,1	10,2	10,2	9,4	8,7	7,8	7,4	7,7
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	-	-	11,4	11,9	11,7	11,7	11,7	11,1	10,2	9,2	8,6	8,7
ΑΝΔΡΕΣ	-	-	9,1	9,4	9	9,1	8,9	8,2	7,5	6,7	6,5	6,9
ΜΑΚΡ/ΝΙΑ ΑΝΕΡΓΟΙ	-	-	-	4,9	4,9	4,9	4,9	4,5	4	3,5	3,1	-

ΠΗΓΗ: [http:// el.Wikipedia.org/wiki](http://el.Wikipedia.org/wiki)

ΠΗΓΗ: <http://user\Desktop\Στο 9 % η ανεργία.mht>

ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΩΝ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ					
ΦΥΛΟ	2004	2005	2006	2007	2008
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	7,4	6,6	5,9	6,2	6,3
ΑΝΔΡΕΣ	16,9	16,5	14,1	14,2	12,7

ΠΗΓΗ: <http://user\Desktop\Στο 9 % η ανεργία.mht>

1.3 Αίτια ανεργίας

Το πρόβλημα της ανεργίας είναι αρκετά πολύπλοκο ενώ οι αιτίες της ποικίλουν. Το πρόβλημα της ανεργίας στην Ελλάδα οφείλεται κυρίως σε θεσμικούς παράγοντες. Οι κυβερνητικές πολιτικές και συγκεκριμένα οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, δεν φαίνονται ικανές να μειώσουν το ποσοστό της ανεργίας. Η εισροή των μεταναστών κατά τα τελευταία χρόνια δεν έχει σημαντική επίδραση στην ανεργία ενώ ενεργεί θετικά στην πραγματικότητα του αγροτικού τομέα.

Το πρόβλημα της ανεργίας στην Ελλάδα είναι σε μεγάλο βαθμό διαρθρωτικό και επομένως η καταπολέμηση του απαιτεί την ενεργοποίηση μικροοικονομικών πολιτικών σε συνδυασμό φυσικά με άλλους παράγοντες όπως η προσπάθεια προσέλκυσης επενδύσεων σε τομείς με διεθνείς ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

Μελετώντας την Ελληνική αγορά εργασίας, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας μπορούν να εντοπιστούν ως εξής:

- Η αδυναμία ζήτησης για άτομα με υψηλές δεξιότητες σε σχέση με την προσφορά .
- Η επιμονή των Ελλήνων για την απόκτηση ανώτατης εκπαίδευσης².

1.4 Αίτια ανεργίας στην Ελλάδα

Τα αίτια της ανεργίας στην Ελλάδα είναι³:

- **Η αδυναμία ζήτησης για άτομα με υψηλές δεξιότητες σε σχέση με την προσφορά εργασίας, επηρεάζεται από το ότι:**
  1. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση είναι υποβαθμισμένη και έχει γίνει αντικείμενο συνεχών πειραματισμών χωρίς ουσιαστική μελέτη για τις ζητούμενες ειδικότητες και χωρίς το αναγκαίο διδακτικό προσωπικό και την απαραίτητη σύγχρονη υλικοτεχνική υποδομή.
  2. Δεν υπάρχει ουσιαστικός επαγγελματικός προσανατολισμός με αποτέλεσμα οι διαδοχικές γενιές των Ελλήνων και Ελληνίδων να κάνουν επιλογές σε ότι αφορά την εκπαίδευση τους και το επάγγελμα τους όχι με βάση τα αντικειμενικά δεδομένα και τις προοπτικές που έχει η χώρα στο διεθνοποιημένο περιβάλλον.
  3. Όλοι οι υπουργοί Παιδείας έχουν συμβάλει στην αλόγιστη ίδρυση τμημάτων σε παλαιά και νέα ΑΕΙ ή ΤΕΙ, διάσπαρτα σε όλη τη χώρα με ειδικότητες για τις οποίες δεν υπάρχει προοπτική απασχόλησης των αποφοίτων. Καθορίζουν αριθμό εισακτέων πολύ μεγαλύτερο από τον αριθμό που προτείνουν τα ιδρύματα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολλούς σπουδαστές και στη συνέχεια αποφοίτους σε κλάδους οι οποίοι είναι κορεσμένοι, γεγονός που τροφοδοτεί την ανεργία ή την ετερο-απασχόληση. Το σύστημα εισαγωγής στα ΑΕΙ –ΤΕΙ, κατανέμει επιτυχόντες σε τμήματα στα οποία δεν είχαν πρόθεση να εισαχθούν.

---

² Πηγή: <http://www.unipi.gr/katsanevas/arthra/scientific.articles>

³ Πηγή: <http://propylaia.gr/index>

- **Η ανεπάρκεια των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης – οικονομική πολιτική, συμβάλλει:**

1. Στον μη εκσυγχρονισμό της Ελληνικής γεωργίας.
2. Στην μη προσέλευση νέων Ελληνικών Επιστημόνων με υψηλή κατάρτιση και εμπειρία σε πανεπιστημιακά και ερευνητικά κέντρα του εξωτερικού, με τη δημιουργία τεχνολογικών πάρκων στα οποία θα αξιολογούνταν οι γνώσεις τους σε τομείς αιχμής.
3. Στην μη αξιοποίηση των κλιματολογικών πλεονεκτημάτων της χώρας, με την ανάπτυξη 12μηνης τουριστικής περιόδου με όλες τις μορφές τουρισμού, τόσο στις ορεινές όσο και στις νησιωτικές περιοχές της, με την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών σε ανταγωνιστικές τιμές.
4. Στην μη περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας.

- **Η υψηλή προστασία και το αφανές κόστος των εργαζομένων (υψηλή νομική προστασία).**

Οι εργαζόμενοι έχουν υψηλότερη νομική προστασία και έτσι οι νεοεισερχόμενοι αναγκάζονται να μένουν για περισσότερο καιρό άνεργοι. Συγκεκριμένα η απόλυση προσωπικού είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη ενώ οι νέες προσλήψεις έχουν σχετικά μεγάλο κόστος.

- **Η ανελαστικότητα της αγοράς εργασίας (η ημιαπασχόληση θεωρείται κατώτερη μορφή εργασίας).**
- **Ο ρόλος των μεταναστών.**

Η μείωση του ποσοστού ανεργίας των αποφοίτων ΑΕΙ – ΤΕΙ απαιτεί ριζική αλλαγή πολλών πλευρών της οικονομικής και εκπαιδευτικής πολιτικής των κυβερνήσεων, καθώς και της νοοτροπίας των Ελληνικών οικογενειών.

1.5 Συμπεριφορά της ανεργίας

Γενικότερα, η ανεργία παρουσιάζει διακυμάνσεις κατά την πορεία ενός οικονομικού κύκλου αλλά και μεταξύ των οικονομικών κύκλων, παρόλα αυτά σε μακροχρόνιο διάστημα παραμένει σταθερή.

Οι μεταβολές της ανεργίας είναι μικρές αλλά παρουσιάζουν μεγάλο βαθμό συσχέτισης μεταξύ των διαδοχικών ετών. Δηλαδή η ανεργία του σήμερα επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το χτες. Η διάρκεια της ανεργίας διαφέρει σημαντικά ανάμεσα στις αναπτυγμένες οικονομίες. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες η διάρκεια της ανεργίας ήταν πολύ μεγαλύτερη στην Ευρώπη από ότι στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία. Τα αίτια που προκαλούν την ανεργία διαφέρουν όχι μόνο ανά οικονομία αλλά και ανάμεσα στις χώρες της Ευρώπης.

Οι βασικές θεωρίες που προσπαθούν να εξηγήσουν την ανεργία είναι δύο:

Η *Νεοκλασική θεωρία*, όπου η αγορά εργασίας περιορίζεται από θεσμικούς παράγοντες με αποτέλεσμα να μην μπορεί να λειτουργήσει ελεύθερα προκειμένου να έρθει σε ισορροπία. Η νεοκλασική θεωρία υποστηρίζει πως η ανεργία είναι εκούσιο και μακροοικονομικό πρόβλημα που καλεί τις κυβερνήσεις να μειώσουν την ελκυστικότητα της.

Η *Κενσιακή θεωρία*, όπου εντοπίζεται το πρόβλημα της ανεργίας στην ανεπαρκή ζήτηση. Η Κενσιακή κατατάσσει την ανεργία ως ακούσια που μπορεί να λυθεί με την εφαρμογή μακροοικονομικών μέτρων από τις κυβερνήσεις για την αύξηση των θέσεων εργασίας.

Ο *Paul Krugman* (1994) υποστηρίζει ότι σημαντικό ρόλο παίζει η τεχνολογία η οποία έχει αναβαθμίσει τη ζήτηση για εργαζομένους με υψηλές δεξιότητες ενώ ταυτόχρονα έχει μειώσει τη ζήτηση για άτομα με χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων.

Το πρόβλημα της ανεργίας είναι αρκετά πολύπλοκο ενώ οι αιτίες του μπορούν να ποικίλουν.

Η ανεργία μπορεί να σχετίζεται με:

- Σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας.
- Ελαστικότητα της αγοράς εργασίας.
- Αποτελεσματικότητα των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης.
- Τα ποσοστά ανεργίας διαφέρουν σημαντικά από χώρα σε χώρα.
- Τα ποσοστά ανεργίας διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των διαφόρων ομάδων ηλικίας, επιπέδων εκπαίδευσης, περιοχών αλλά και άλλων φυλών⁴.

1.6 Συνέπειες της ανεργίας

Η ανεργία είναι σοβαρός ψυχοκοινωνικός παράγοντας. Η ανεργία πλήττει το άτομο, επηρεάζει αρνητικά την ψυχολογία του και διαμορφώνει σημαντικά την εικόνα του τουλάχιστον για όσο χρονικό διάστημα παραμένει εκτός παραγωγικής διαδικασίας.

Συγκεκριμένα το άτομο έχει:

- Χαμηλή αυτοπεποίθηση.
- Αίσθημα κοινωνικής απομόνωσης.
- Συναισθήματα εχθρότητας προς την κοινωνία και τις δομές της.
- Χρόνια πικρία και απογοήτευση που μπορεί να οδηγήσει σε καταθλιπτικές συμπεριφορές.
- Ανικανότητα συντήρησης του εαυτού του αλλά και μερικές φορές και της οικογένειας.
- Αίσθημα απώλειας του ελέγχου της ζωής του ανέργου.
- Ψυχοσωματικά προβλήματα.⁵

Η ανεργία επηρεάζει το άτομο σε όλους τους σημαντικούς τομείς της ζωής του. Ορίζει τη σχέση με τον εαυτό του και επομένως με τους γύρω του. Ειδικά στην περίπτωση που ο άνεργος καλείται να συντηρήσει εκτός από τον εαυτό του και άλλα άτομα, το αίσθημα της αταξίας του φτάνει τα όρια της ισοπέδωσης.

---

⁴ Πηγή: <http://www.unipi.gr/katsanevas/arthra/scientific.articles>

⁵ Πηγή: <http://www.ionio.gr/career/simbouleytiki/keimena/anergia>

1.7 Νέες μορφές απασχόλησης

Οι νέες μορφές απασχόλησης μειώνουν το άμεσο κόστος εργασίας, κοστίζουν λιγότερο από την κλασική σύμβαση μισθωτής εργασίας αορίστου χρόνου αλλά μειώνουν και το έμμεσο κόστος στο βαθμό που οι εργαζόμενοι χάνουν κάποια δικαιώματα όπως:

- Προστασία κατά της απόλυσης.
- Επιδόματα αρχαιότητας.
- Δώρα.
- Εξέλιξη.
- Άδειες μετά αποδοχών.
- Κοινωνική ασφάλιση.
- Επιδόματα ανεργίας.

Επίσης οδηγούν σε μια εντατικοποίηση της ανεργίας, συμπίεση μισθών μέσω διατήρησης υψηλών ποσοστών ανεργίας και υποαπασχόλησης, στη μεταφορά μέρους των λειτουργικών εξόδων και του πάγιου κόστους στους υπεργολάβους και τους εργαζόμενους στο σπίτι.

Οι νέες μορφές απασχόλησης είναι:

- Η κλασική μορφή απασχόλησης.
- Απασχόληση με σύμβαση αορίστου χρόνου.
- Απασχόληση με σύμβαση μερικής απασχόλησης.
- Απασχόληση με σύμβαση ωρομισθίου.
- Απασχόληση με σύμβαση ορισμένου χρόνου.
- Απασχόληση με σύμβαση εργασίας με κλήση.
- Απασχόληση με σύμβαση για κατοίκων εργασία.
- Απασχόληση με σύμβαση για τήλε-εργασία.
- Απασχόληση με σύμβαση εποχιακής απασχόλησης.
- Απασχόληση με σύμβαση υπεργολαβίας.
- Απασχόληση με σύμβαση για συστημάτων 4^{ης} βάρδιας.

Οι νέες μορφές απασχόλησης επιβάλλουν μια ελαστικοποίηση του χρόνου εργασίας και της αμοιβής.

Ο χρόνος εργασίας έχει τις εξής μορφές:

- Εργασία το Σαββατοκύριακο.
- Εργασία με κλήση.
- Λειτουργία της παραγωγής 24 ώρες.
- Συστήματα εργασίας με βάρδιες.

Η αμοιβή έχει ως εξής:

1. Ατομική διαπραγμάτευση.
  2. Συλλογική διαπραγμάτευση με βάση ένα συγκεκριμένο έργο.
  3. Σύνδεση αμοιβής με την παραγωγικότητα.
- Πριμ παραγωγής.
  - Επιδόματα παρουσίας και εταιρικής συμπεριφοράς.
  - Πριμ πωλήσεων.
  - Συμφωνίες παραγωγικότητας μεταξύ συνδικάτων ή μεμονωμένου εργαζόμενου και επιχείρησης.

Οι νέες μορφές απασχόλησης αναιρούν τη δυνατότητα άσκησης των συλλογικών δικαιωμάτων των εργαζομένων, (απεργία, συλλογικές συμβάσεις, εκπροσώπηση στα όργανα της επιχείρησης, συμμετοχή σε αποφάσεις που τους αφορούν), γεγονός που έχει οδηγήσει σε μείωση της διαπραγματευτικής δύναμης των συνδικάτων τα τελευταία χρόνια.

Οι νέες τεχνολογίες και το νέο τεχνοοικονομικό υπόδειγμα ανάπτυξης της παραγωγής οδηγεί στην παραγωγή μεγαλύτερης ποσότητας εμπορευμάτων με λιγότερη εργασία, οδηγώντας στην ανεργία, την υποαπασχόληση και τη φτώχεια.

1.8 Παράγοντες επιβράδυνσης της Ελληνικής Οικονομίας

Οι παράγοντες επιβράδυνσης της Ελληνικής οικονομίας είναι:

- Μείωση της ζήτησης.
- Κάμψη των ρυθμών επέκτασης της οικοδομικής δραστηριότητας.
- Έλλειψη ρευστότητας και άνοδος επιτοκίων.

Έχουν ως αποτέλεσμα:

- Την μεγάλη πτώση του Γενικού Δείκτη του Χρηματιστηρίου Αθηνών τον Ιούνιο 2008, όπου περιόρισε στο έπακρο την ικανότητα των εισηγμένων εταιρειών να αντλήσουν κεφάλαια διαμέσου του χρηματιστηρίου.
- Την θεαματική αύξηση του αριθμού των ακάλυπτων επιταγών.
- Την δραματική επιμήκυνση του χρόνου εξόφλησης των υποχρεώσεων των επιχειρήσεων.
- Την άντληση κεφαλαίων από τις τράπεζες με σκοπό να χρηματοδοτήσουν την πιστωτική τους επέκταση με αντίτιμο τα υψηλά επιτόκια.

Σημαντικοί παράγοντες είναι ακόμη ότι:

- Η παραγωγικότητα της εργασίας στην Ελλάδα επιβραδύνεται περιορίζοντας έτσι τις δυνατότητες μείωσης του κόστους παραγωγής.
- Η επιδείνωση του εξωτερικού ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών.

Η αποφυγή υπερεκτίμησης του προβλήματος της ανταγωνιστικότητας έχει κάποιους παράγοντες οι οποίοι οφείλονται σε ένα μεγάλο μέρος του ελλείμματος, κυρίως:

- Στο ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών, οφείλεται στην άνοδο της τιμής του πετρελαίου και των πρώτων υλών.

- Στην εισαγωγή μηχανολογικού εξοπλισμού, που εξαρτάται από την αναπτυξιακή διαδικασία και αυξάνει την μελλοντική ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας.
- Στην αναδιανομή του εισοδήματος, σε βάρος των ασθενέστερων στρωμάτων που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα στην διάρκεια της τελευταίας 20ετίας.
- Στην μακροχρόνια αύξηση της ζήτησης στην Ελλάδα, που υπερέβη κατά πολύ την αντίστοιχη αύξηση στους εμπορικούς εταίρους.

Λαμβάνοντας υπόψη όλους τους παραπάνω παράγοντες προβλέπεται η αύξηση του ΑΕΠ μεταξύ 3,4% και 3,6%, ως εξαιρετικά αισιόδοξη. Κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του 2008, οι νέες προβλέψεις που θα πραγματοποιηθούν από τους διεθνείς οργανισμούς θα δώσουν αποτελέσματα που θα δείχνουν χαμηλότερα ποσοστά του ΑΕΠ για το 2008 και 2009. Σύμφωνα με την σύνοδο της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών στην Βασιλεία, συνίσταται η αύξηση των επιτοκίων σε ολόκληρο τον κόσμο προκειμένου να αντιμετωπισθεί η πληθωριστική απειλή.

1.9 Απασχόληση και ανεργία

Κατά το έτος 2007 σύμφωνα με έρευνα του Εργατικού Δυναμικού για το β' τρίμηνο οι άνεργοι ανέρχονται:

Εργατικό δυναμικό: 4,92εκατομμύρια άτομα – 68,2% του πληθυσμού εργασιακής ηλικίας

Εργασία: 4.52 εκατομμύρια άτομα – 62,7% το πληθυσμού της εργασιακής ηλικίας

Οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός – 33%

Στην **Ελλάδα** μειώθηκε η ανεργία από 9,8% (2005) σε 8,3% (2007)

Στην **Ευρωπαϊκή Ένωση** μειώθηκε η ανεργία από 8,9% (2005) σε 7,1% (2007).

Η μείωση της ανεργίας τα έτη 2000 έως 2007 στην Ελλάδα ήταν 3% και προήλθε από την μείωση των νέων ανέργων, των μακροχρόνια ανέργων και των νεοεισερχόμενων. Η βελτίωση αυτή προήλθε από τις θετικές εξελίξεις στις μεγάλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αντιμετώπιση και μείωση της ανεργίας οφείλεται στην

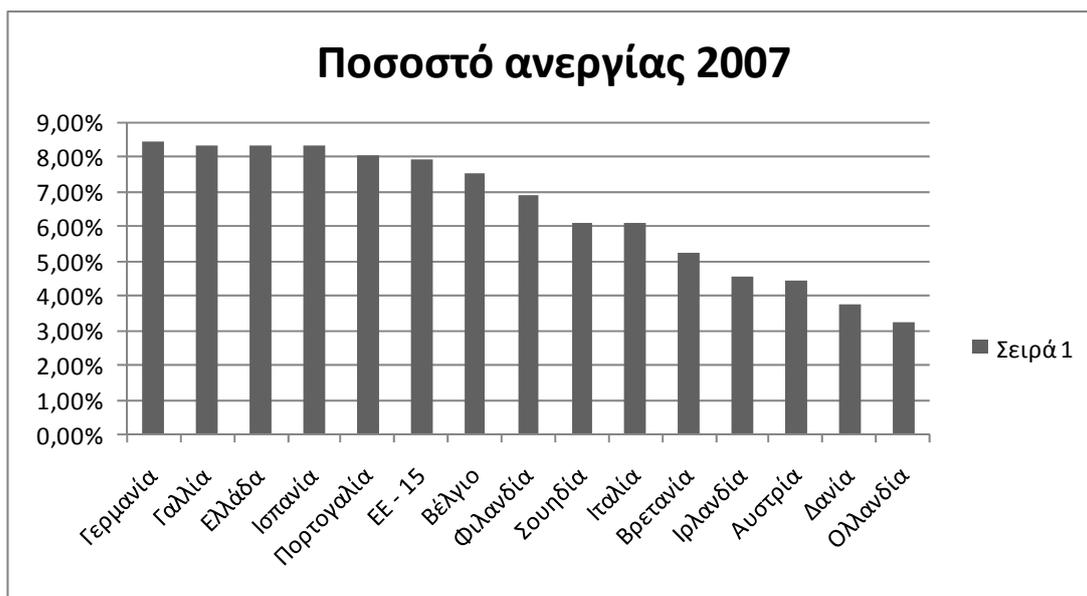
αύξηση της απασχόλησης και την επιβράδυνση του εργατικού δυναμικού κατά τα έτη 2005 – 2007.

Σύμφωνα με υπολογισμούς του ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ, οι αυξήσεις του εργατικού δυναμικού μειώθηκαν κατά τα τελευταία τρία χρόνια, εξαιτίας:

- Της στροφής των νοικοκυριών των εργαζομένων σε υψηλό δανεισμό κατά την τελευταία τριετία.
- Την αύξηση των εισοδημάτων από εργασία ενός μεριδίου των νοικοκυριών των εργαζομένων εξαιτίας της αύξησης της απασχόλησης 8% την τελευταία πενταετία.

Κατάσταση απασχόλησης πληθυσμού 2004 – 2007				
	2004	2005	2006	2007
Πληθυσμός > 15 ετών	9.056.875	9.102.648	9.150.129	9.206.709
Εργατικό δυναμικό	4.823.174	4.848.793	4.880.230	4.917.862
Απασχολούμενοι	4.330.497	4.381.936	4.452.815	4.519.855
Άνεργοι	492.677	466.857	427.415	398.007
Μη άνεργοι	4.233.701	4.253.855	4.269.899	4.288.847

Πηγή: ΕΣΥΕ,ΕΕΔ,2004 – 2007, Β' Τρίμηνο

Πηγή: Annual Macroeconomic Database EC

Απασχολούμενοι κατά θέση στην επιχείρηση 2004 – 2007				
	2004	2005	2006	2007
Απασχολούμενοι	4.330.500	4.381.900	4.452.800	4.519.900
Εργοδότες	346.800	352.200	364.600	369.700
Αυτοαπασχολούμενοι	962.500	967.500	962.800	963.400
Μισθωτοί	2.746.200	2.784.800	2.834.100	2.896.400
Συμβοηθούντα μέλη	274.900	277.500	291.200	290.400
Συμμετοχή μισθωτών	63,4%	63,6%	63,6%	64,1%

Πηγή: ΕΣΥΕ,ΕΕΔ,2004 – 2007, Β' Τρίμηνο

Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας					
	2004	2005	2006	2007	%
Γεωργία, Κτηνοτροφία, Θήρα, Δασοκομία	533.493	530.406	523.014	507.283	35%
Αλιεία	12.067	14.180	13.065	15.082	2,5%
Ορυχεία και Λατομεία	14.653	17.747	18.240	18.148	1,0%
Μεταποιητικές Βιομηχανίες	569.672	560.322	563.218	558.855	9%
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος κ.τ.λ.	39.057	37.689	40.852	40.024	2,5%
Κατασκευές	350.111	367.273	358.526	394.362	32%
Χονδρικό & Λιανικό Εμπόριο κ.τ.λ.	748.497	782.136	789.289	800.623	10%
Ξενοδοχεία και Εστιατόρια	279.627	304.111	300.905	317.897	10%
Μεταφορές αποθήκευση και επικοινωνίες	272.375	267.735	281.665	267.629	31%
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	112.386	113.050	115.787	112.690	7%
Διαχείριση ακίνητης	282.991	289.222	284.085	294.793	9%

περιουσίας κ.τ.λ.					
Δημόσια διοίκηση & άμυνα κ.τ.λ.	356.049	343.641	380.883	390.871	8%
Εκπαίδευση	318.208	312.365	331.069	328.435	6%
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	219.012	220.205	227.786	240.854	12%
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	155.122	153.609	150.427	162.374	10,5%
Ιδιωτικά νοικοκυριά	65.806	67.632	73.392	68.546	10,5%
Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα	1.369	614	612	1.390	3%
Σύνολο	4.330.497	4.381.936	4.452.815	4.519.855	

Πηγή: ΕΣΥΕ,ΕΕΔ,2004 – 2007, Β' Τρίμηνο

Πλήρης και Μερική απασχόληση 2004 – 2007				
	2004	2005	2006	2007
Με πλήρες ωράριο	4.129.937	4.170.952	4.191.643	4.257.702
Μερική απασχόληση	200.560	210.984	261.173	262.151
Συνολική απασχόληση	4.330.497	4.381.936	4.452.816	4.519.853

Πηγή: ΕΣΥΕ,ΕΕΔ,2004 – 2007, Β' Τρίμηνο

Μόνιμη και Προσωρινή απασχόληση 2004 – 2007				
	2004	2005	2006	2007
Μισθωτοί απασχόληση	2.746.202	2.784.761	2.834.145	2.896.361
Μόνιμη	2.404.950	2.449.167	2.526.548	2.574.055
Προσωρινή	341.252	335.594	307.597	322.306
Προσωρινή επί του συνόλου %	12,4%	12,1%	10,9%	11,1%

Πηγή: ΕΣΥΕ,ΕΕΔ,2004 – 2007, Β' Τρίμηνο

Άνεργοι 2004 – 2007				
	2004	2005	2006	2007
Νεοεισερχόμενοι	212.580	178.572	156.812	140.100
Μακροχρόνια άνεργοι	278.150	261.563	245.860	208.150
15 – 29 ετών	231.619	294.371	190.824	175.900
Σύνολο ανέργων	492.677	466.857	427.415	398.000

Πηγή: ΕΣΥΕ,ΕΕΔ,2004 – 2007, Β' Τρίμηνο

1.10 Ροές απασχόλησης

Από τις ροές της απασχόλησης τα τελευταία χρόνια βγαίνουν τα εξής συμπεράσματα:

- Η αύξηση της απασχόλησης οφείλεται στην συνεχή αύξηση του αριθμού των εργαζομένων που εργαζόταν ήδη από τον προηγούμενο χρόνο καθώς μειώνεται το μερίδιο των εισροών προς την απασχόληση από άτομα τα οποία τον προηγούμενο χρόνο ήταν άνεργοι ή δεν ζητούσαν εργασία.
- Η σημαντική μείωση του αριθμού των ανέργων προέρχεται κυρίως από την μείωση των ανέργων που συνεχίζουν να αναζητούν εργασία.
- Η διαμόρφωση του μη ενεργού πληθυσμού, στην οποία σημαντικό ρόλο έχουν η μείωση των εισροών από όσους ήταν εργαζόμενοι τον προηγούμενο χρόνο και η μείωση των εκροών προς αυτούς που αναζητούν εργασία και τους απασχολούμενους.

Κεφάλαιο Δεύτερο

Μετανάστευση

2.1 Θεωρίες μετανάστευσης

Νεοκλασικές θεωρίες: Βασίζονται στην προϋπόθεση της τέλει γνώσης των λειτουργιών και διαδικασιών της αγοράς εργασίας από το άτομο καθώς και της αντίστοιχης πληροφόρησής του για τα οικονομικά χαρακτηριστικά άλλων περιοχών.

Οι Μαρξιστικές και Νεομαρξιστικές θεωρίες: Ερμηνεύουν τη μετανάστευση σαν φαινόμενο άμεσα συνδεδεμένο με τις ευρύτερες κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές.

Οι θεωρίες μέσου επιπέδου: Αποτέλεσαν την προσπάθεια συγκερασμού των δύο παραπάνω θεωρητικών κατευθύνσεων με σκοπό να ξεπεραστούν οι αδυναμίες που τα χαρακτήρισαν, προτείνοντας ως μονάδα ανάλυσης το νοικοκυριό⁶.

2.2 Έννοια μετανάστευσης

Έχουν διατυπωθεί διάφοροι ορισμοί της έννοιας της μετανάστευσης μερικοί από τους οποίους είναι:

Μετανάστευση:

- *Τόσο κατά τις Κοινωνικές Επιστήμες όσο και κατά το Διεθνές Δίκαιο αναφέρεται στην γεωγραφική μετακίνηση ανθρώπων είτε μεμονωμένα είτε κατά ομάδες για διάφορους λόγους⁷.*
- *Είναι η γεωγραφική μετακίνηση των ανθρώπων από ένα τόπο σ' ένα άλλο για μόνιμη ή προσωρινή εγκατάσταση που γίνεται εκούσια ή ακούσια (αναγκαστική) με βαθύτερα αίτια για αλλαγή του τρόπου ζωής και την αναζήτηση καλύτερης τύχης⁸.*

⁶ Πηγή: http://www.imepo.gr/documents/Eisagwgi_Kef1.pdf

⁷ Πηγή: <http://el.wikipedia.org/wiki>

⁸ Πηγή: http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

- (Σύμφωνα με οικονομολόγους), είναι η συνεχή προσπάθεια των ατόμων για βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου. Δεδομένου ότι ο μισθός είναι εκείνο το στοιχείο που κατ' εξοχήν προσδιορίζει το επίπεδο διαβίωσης, η τάση του ανθρώπου για μεγιστοποίηση της ικανοποίησης και βελτίωσης των συνθηκών ζωής του οδηγεί σε μετακινήσεις πληθυσμών από περιοχές με χαμηλούς μισθούς προς περιοχές με υψηλούς μισθούς.

2.2 Ιστορία μετανάστευσης

Η μετανάστευση αποτελεί ένα σημαντικό φαινόμενο της ανθρώπινης ζωής ο άνθρωπος μετακινείται από τόπο σε τόπο αναζητώντας πιο ευνοϊκούς τρόπους επιβίωσης. Η μεγαλύτερη όμως μεταναστευτική κίνηση προς την Ευρώπη παρατηρείται στις περιόδους 1962 – 1965 και 1969 – 1970.

Μεταναστευτικοί περίοδοι

Πριν από το 1900: Η μετανάστευση κατευθύνεται κυρίως προς την λεκάνη της Μεσογείου, της Μαύρης Θάλασσας, την Αίγυπτο κ.λ.π και έχει σποραδικό χαρακτήρα.

1900 – 1921: Παρατηρείται μεταναστευτική κίνηση με αποκλειστική σχεδόν κατεύθυνση τις Η.Π.Α για λόγους κυρίως οικονομικούς και σχετική πληθυσμιακή πίεση.

1945 – 1950: Υπήρξε υποχρεωτική μετακίνηση για πολιτικούς λόγους 1.000.000 Ελλήνων περίπου προς τις γειτονικές χώρες του ανατολικού block, σαν αποτέλεσμα του εμφύλιου πολέμου.

1950 – 1960: Παρατηρείται μετακίνηση Ελλήνων μεταναστών λόγω της ανεργίας και της υποαπασχόλησης στην χώρα, προς την Αμερική, την Αυστραλία και τον Καναδά.

1961 – 1973: Παρατηρείται γενικά, μεγάλη μεταναστευτική κίνηση προς την Ευρώπη. Από τους 965.000 Έλληνες που εγκατέλειψαν την χώρα, οι 650.000 ή το 68% περίπου κατευθύνθηκε κυρίως προς την Δυτική Γερμανία και κατόπιν στην Σουηδία και το Βέλγιο.

1974 – Σήμερα: Αρχίζει η βαθμιαία κάμψη της μετανάστευσης ενώ, αντίθετα παρατηρείται ολοένα αυξανόμενη παλιννόστηση Ελλήνων μεταναστών. Γενικά, έχει παρατηρηθεί ότι οι Έλληνες που μεταναστεύουν στην Δυτική Ευρώπη προέρχονται κυρίως (70% περίπου), από τις αγροτικές περιοχές της Βόρειας Ελλάδας, ενώ οι Έλληνες που ξενιτεύονται στην Αμερική, τον Καναδά και την Αυστραλία προέρχονται κυρίως από την Νότια Ελλάδα και τα νησιά. Το μεγαλύτερο όμως, ποσοστό (60% περίπου), των Ελλήνων μεταναστών είναι άντρες από 15 – 44 ετών και το 55% - 60% απ' αυτούς πριν από την αναχώρησή τους ήταν στην χώρα οικονομικά ενεργοί⁹.

2.4 Είδη μετανάστευσης

Οι βασικές κατηγορίες μετανάστευσης είναι:

- Η προσωρινή μετανάστευση για εργασία, στην οποία συμπεριλαμβάνονται οι εργαζόμενοι που μετανάστευσαν για λόγους εργασίας και σκοπεύουν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους,
- Οι εποχιακοί εργάτες για διάστημα συνήθως μεταξύ 3 και 12 μηνών.
- Η προσωρινή μετανάστευση για εκπαιδευτικούς λόγους, στην οποία συμπεριλαμβάνονται κυρίως φοιτητές.
- Η προσωρινή παροχή προστασίας στους αιτούντες άσυλο και στους πρόσφυγες, των οποίων η μετανάστευση είναι επιβεβλημένη για ανθρωπιστικούς λόγους.
- Η μόνιμη μετανάστευση, η οποία είναι η εξέλιξη της προσωρινής μετανάστευσης και περιλαμβάνει επίσης τις περιπτώσεις επανένωσης οικογενειών και επαναπατρισμού για διάστημα μεγαλύτερο των 12 μηνών¹⁰.

---

⁹ Πηγή: http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

¹⁰ Πηγή: Ερευνητικό έργο «Οι οικονομικές επιπτώσεις απασχόλησης των μεταναστών κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν», Επ. Καθηγητής Α. ΚΟΝΤΗΣ.

2.5 Τύποι μετανάστευσης

Η μετανάστευση ανάλογα με την αιτία που αναγκάζει το άτομο να εγκαταλείψει τον τόπο κατοικίας και να πάει αλλού, διακρίνεται σε:

Ατομική ή Ομαδική που μεμονωμένα άτομα ή ομάδες ατόμων εγκαταλείπουν τον τόπο τους και εγκαθίστανται σε κάποιον άλλο.

Εσωτερική ή Εξωτερική όπου η μετανάστευση γίνεται στα όρια ενός Κράτους ή πέρα απ' αυτό.

Εκούσια ή Αναγκαστική με σκοπό να μειωθούν οι στερήσεις και ν' αυξηθούν οι απαιτήσεις των μεταναστών.

Προσωρινή ή Μόνιμη όταν η μετανάστευση γίνεται σε ορισμένο χρονικό διάστημα, ανάλογα με τον χρόνο που απαιτείται για την διευθέτηση των υποθέσεων.

Ηπειρωτική ή Υπερπόντια ανάλογα, με το αν στην μετακίνηση από χώρα σε χώρα, παρεμβάλλεται ή όχι θάλασσα και η χώρα της μετανάστευσης ανήκει σε άλλη ήπειρο¹¹.

2.6 Μορφές μετανάστευσης

- Μετανάστευση για λόγους εκπαίδευσης.
- Μετανάστευση για κατάρτιση.
- Μετανάστευση για επαγγελματικούς λόγους.
- 'Φιλοξενούμενοι εργάτες'.
- Μετανάστευση για μόνιμη τακτοποίηση.
- Παράνομη μετανάστευση¹².

---

¹¹Πηγή:http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

¹² Πηγή:www.imepo.gr/documents/Eisagwgi_Kef1.pdf

2.7 Αίτια μετανάστευσης

Κανένας άνθρωπος δεν σκέφτεται να εγκαταλείψει τον τόπο κατοικίας του και την οικογένεια του, χωρίς να υπάρχει σοβαρός λόγος. Παρακάτω αναγράφονται τα βασικότερα αίτια που αναγκάζουν το άτομο να μετανάστευση.

Βασικά αίτια μετανάστευσης των ανθρώπων είναι:

- **Το περιβάλλον:** για καλύτερη διαβίωση και καλύτερους συνθήκες ζωής.
- **Οι πληθυσμιακές πιέσεις:** περιορισμένη καλλιεργήσιμη γη και λιγότερα αγαθά προς κατανάλωση, συνεπώς δύσκολη η επιβίωση με αποτέλεσμα την μετακίνηση πολλών ατόμων (το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται κυρίως στα νησιά όπου περιορίζεται η έκταση τους από τη θάλασσα).
- **Οι Φυσικές καταστροφές:** Οι πλημμύρες, η ξηρασία και ο παγετός που καταστρέφουν τις καλλιέργειες εξαναγκάζουν συχνά τα άτομα να μετακινηθούν για εύρεση τροφής.
- **Η Θρησκευτική καταδίωξη.**
- **Τα Πολιτικά κίνητρα.**
- **Τα Εργασιακά αίτια.** Η έλλειψη εργασίας στον τόπο καταγωγής αναγκάζει περιστασιακά πολλά άτομα να ξενιτεύονται σε τόπους που οι ευκαιρίες ανεύρεσης εργασίας είναι μεγαλύτερες.
- **Τα Οικονομικά αίτια.** Πολλά άτομα μεταναστεύουν συνήθως, όταν οι οικονομικές συνθήκες απασχόλησης στην χώρα υποδοχής είναι πιο ευνοϊκές από τις συνθήκες στην χώρα αποστολής και εκτός από τις αμοιβές που είναι πιο υψηλές, παρέχονται με συμβόλαια ανάλογη εργασία, ασφαλιστική κάλυψη, οικογενειακά επιδόματα, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, στέγη.
- **Άλλοι κοινωνικοί λόγοι.** Η μετανάστευση γίνεται επίσης και για οικογενειακούς λόγους, όταν οι γονείς θέλουν να ζήσουν κοντά στα παιδιά τους ή τα εγγόνια τους, για λόγους ανεύρεσης συντρόφου και την δημιουργία οικογένειας, ειδικά για τις γυναίκες, που επιθυμούν να ξεφύγουν από το συχνά στενό κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον¹³.

---

¹³Πηγή:http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

2.7.1 Λόγοι που οδηγούν τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν τον τόπο καταγωγής τους και να μεταναστεύσουν στις μεγάλες πόλεις

- **Η Πρόοδος της Επιστήμης και της Τεχνολογίας**, με τις τεχνικές βελτιώσεις και την εξέλιξη της μηχανικής καλλιέργειας στον χώρο των εργασιακών δραστηριοτήτων, άλλαξαν την μορφή της κοινωνίας και έκαναν τους ανθρώπους λιγότερο απαραίτητους στην γη.
- **Η Ανασφάλεια της αγροτικής ζωής.**
- **Η Καλύτερη διαβίωση στις μεγάλες πόλεις.**
- **Η Συγκέντρωση των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων στα αστικά κέντρα.**
- **Η Συνακόλουθη διόγκωση του τομέα των υπηρεσιών**, που προσφέρεται στην αύξηση της προσφοράς εργασίας στις μεγάλες πόλεις.
- **Η Αύξηση των αναγκών της ζωής**, που υπαγορεύει την συμμετοχή της γυναίκας στο οικογενειακό εισόδημα, όταν η απασχόληση σε αγροτικές εργασίες δεν βρίσκει διέξοδο στην επαρχία και κρίνεται μη αποτελεσματική.
- **Η Παιδεία, η Υγεία και η Ψυχαγωγία** που είναι εφικτές με την ύπαρξη ελεύθερου χρόνου για τον εργαζόμενο στα μεγάλα αστικά κέντρα, που αποτελούν τα πλέον θελκτικά κίνητρα για την εσωτερική μετανάστευση των πολιτών¹⁴.

2.8 Παράγοντες που ωθούν στην μετανάστευση

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την μετανάστευση και γενικότερα ωθούν τους πολίτες να μεταναστεύουν σχετίζονται με οικονομικούς και κοινωνικούς λόγους, με το προφίλ της περιοχής και με τα προσωπικά χαρακτηριστικά των ατόμων που μετακινούνται.

Επίσης τα **εισοδήματα** που μπορεί να τους παρέχει μία περιοχή είναι ένα ακόμη κριτήριο επιλογής για την επιλογή της χώρας προέλευσης. Όσο αυξάνεται η διαφορά ανάμεσα στους μισθούς στη χώρα προορισμού και στη χώρα προέλευσης, τόσο

---

¹⁴Πηγή:http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

αυξάνεται η μετανάστευση και η **γεωγραφική απόσταση** επηρεάζει θετικά στην επιλογή της χώρας μετανάστευσης.

2.8.1 Παράγοντες που κάνουν την Ελλάδα χώρα υποδοχής μεταναστών

Οι παράγοντες που επηρέασαν τη μετανάστευση προς την Ελλάδα είναι:

- Η γεωγραφική της θέση.
- Η σχετική αντικειμενική αδυναμία αξιόπιστου ελέγχου των συνόρων.
- Η μορφολογία του εδάφους.
- Το μεγάλο μέγεθος της παραοικονομίας, (οι μετανάστες μπορούν να απασχοληθούν ευκολότερα και γρηγορότερα απ' ό,τι στην επίσημη οικονομία).
- Η δομή της ελληνικής οικονομίας, όπου σημαντικό μέρος της οικονομικής δραστηριότητας στηρίζεται στην εργασία) .

2.9 Εσωτερική μετανάστευση

Όταν ο πληθυσμός μετακινείται από την περιφέρεια στα αστικά κέντρα, η μετανάστευση ονομάζεται εσωτερική ή αστυφιλία ή ουρμπανισμός.

2.9.1 Παράγοντες της εσωτερικής μετανάστευσης

- Κοινωνικοί.
- Οικονομικοί.
- Παραγωγικών χαρακτηριστικών.
- Κοινωνική και οικονομική πολιτική.

2.9.2 Οι επιδράσεις της εσωτερικής μετανάστευσης

Η εσωτερική μετανάστευση:

- Επηρεάζει την κατανομή του πληθυσμού κατά γεωγραφικές περιφέρειες και περιοχές.
- Ασκεί σημαντικές θετικές και αρνητικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις και στον τόπο αναχώρησης αλλά και στον τόπο εγκατάστασης.
- Αποτελεί παράγοντα ισορροπίας ή ανισορροπίας της οικονομίας περιφερειακά.
- Αποτελεί ανασχετικό παράγοντα για την οικονομική ανάπτυξη.

Εκτός από την ελευθερία επιλογών, η ζωή σε μια μεγάλη πόλη έχει και τους παρακάτω παράγοντες:

- Τα Οικολογικά προβλήματα.
- Ο Εξοντωτικός ρυθμός της ζωής.
- Η Μείωση του Ελεύθερου χρόνου.
- Η Μαζική μετακίνηση των ανθρώπων.
- Η Μοναξιά.
- Η Αύξηση της Επιθετικότητας και του Ανταγωνισμού.
- Η Έξαρση της Βίας και της Εγκληματικότητας¹⁵

2.10 Λόγοι μετανάστευσης στο παρελθόν

Λόγοι που μετανάστευαν οι άνθρωποι στο παρελθόν είναι:

- Οικονομική κρίση μετά τον Α' παγκόσμιο πόλεμο.
- Διωγμός από τους κατακτητές.
- Οι άθλιες συνθήκες ζωής (ιδιαίτερα των αγροτών).
- Η κακή οικονομική και κοινωνική κατάσταση των μικρό – ιδιοκτητών.
- Οι τοκογλύφοι (μεγάλο ποσό τόκου).

---

¹⁵Πηγή:http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

- Η Οθωμανική κυριαρχία.
- Το Ανατολικό ζήτημα.
- Οι Στρατιωτικές κινητοποιήσεις της χώρας.
- Οι Ελληνο –τουρκικοί πόλεμοι (1897, 1912 – 1913, 1917 – 1922).
- Οι Έντονες πολιτικές αντιθέσεις.
- Η Εθελοντική φυγή λόγω των συνθηκών επιβίωσης¹⁶.

---

¹⁶ Πηγή:<http://el.wikipedia.org/wiki>

Κεφάλαιο Τρίτο

Οι μετανάστες

3.1 Έννοια μετανάστη

Μετανάστης : είναι το άτομο που φεύγει από την πατρίδα του και εγκαθίσταται σε άλλη χώρα για κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους.

3.2 Κατηγορίες μεταναστών

Οι ξένοι που μένουν στην Ευρώπη προέρχονται από διαφορετικές χώρες έχουν διαφορετικά κοινωνικά και οικονομικά εφόδια.

Διαχωρίζονται στις εξής κατηγορίες:

- Η πιο ευνοημένη κατηγορία είναι αυτή των **παλινοστούντων**.
- **Πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης** που ζουν σε άλλη χώρα της Ένωσης είναι επίσης μια ευνοημένη κατηγορία. Από τους 13.000.000 ξένους που ζούσαν στη Δυτική Ευρώπη το 1993, 6.000.000 ήταν Δυτικοευρωπαίοι. Σήμερα από τους Ευρωπαίους μόνο Πορτογάλοι αγρότες συνεχίζουν να μεταναστεύουν σε σημαντικό αριθμό.
- Ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών στην Ευρώπη προέρχεται από πρώην αποικίες και για το λόγο αυτό γνωρίζουν τον πολιτισμό και τη γλώσσα της χώρας υποδοχής. Αυτοί είναι οι **Πακιστανοί, Ινδοί και Δυτικοϊνδοί στη Βρετανία, Βορειοαφρικανούς και Νοτιοασιάτες στη Γαλλία, Ερυθραίους και Σομαλέζους στην Ιταλία και Σουριζαμέζους στην Ολλανδία**.
- **Στρατολογημένοι εργάτες** από χώρες όπως η Τουρκία. Η Γερμανία υιοθέτησε το μοντέλο *gastarbeiter* που είχε αναπτύξει η Ελβετία αναφορικά με τους Ιταλούς. Ο σκοπός ήταν κάθε μετανάστης να διαμένει στη Γερμανία για σύντομα κάθε φορά διαστήματα για να μη προλαβαίνει να δημιουργεί οικογενειακές ρίζες.

- **Πρόσφυγες και ζητούντες άσυλο** αποτελούν ολοένα αυξανόμενο μέρος ξένων.
- **Οι παράνομοι μετανάστες.** Αυτούς μπορούμε να τους διακρίνουμε περαιτέρω σε αποδεκτούς και μη αποδεκτούς παράνομους. Οι πρώτοι αν και παράνομοι και γνωστοί στις αρχές είναι αποδεκτοί ως οικονομικά χρήσιμοι. Οι μη αποδεκτοί παράνομοι έχουν τη χειρότερη θέση.
- **Μετανάστες με βάση την προσφορά εργασίας.** Οι οποίοι διακρίνονται:
  1. **Επαγγέλματα με προτεραιότητα:** Άτομα με γνώσεις στις επιστήμες, στις τέχνες, στις μόρφωση, στις επιχειρήσεις ή στον αθλητισμό, καθηγητές και ερευνητές καθώς και πολυεθνικοί υπάλληλοι και διευθυντές.
  2. **Άτομα Ορισμένων Επαγγελμάτων:** Επαγγελματίες που κατέχουν ανώτατα πτυχία και άτομα εξαιρετικής επιδόσεως στις επιστήμες, τέχνες και επιχειρήσεις.
  3. **Επαγγελματίες, Ειδικευμένοι και Ανειδίκευτοι Εργάτες:** Επαγγελματίες που κατέχουν διπλώματα ανωτέρων σχολών ειδικευμένοι εργάτες.
  4. **Ειδικό μετανάστες:** Ορισμένα άτομα ασχολούμενα με θρησκευτικά καθήκοντα, ιερείς.
  5. **Επενδυτές:** Άτομα που δημιουργούν εργασία για τουλάχιστον δέκα μη συγγενικά πρόσωπα επενδύοντας κεφάλαιο σε νέα εμπορική επιχείρηση στις ΗΠΑ¹⁷.

3.3 Προβλήματα μεταναστών

Ένταξη των μεταναστών στην Ελληνική κοινωνία

Το βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι οικονομικοί μετανάστες είναι η νόμιμη παραμονή τους. Η έλλειψη της άδειας παραμονής αποτελεί πρωταρχικό πρόβλημα για τον οικονομικό μετανάστη καθώς χωρίς αυτή δεν μπορεί να έχει στοιχειώδη προγραμματισμό στις καθημερινές του δραστηριότητες.

---

¹⁷ Πηγή: <http://www.karamanou.gr>

Μεταβλητές που αναφέρονται στην ένταξη των μεταναστών:

- Η παραμονή του μετανάστη στην ίδια οικία εμφανίζει πολύ ισχυρότερη σχέση με την κατοχή εγγράφων νόμιμης παραμονής συγκριτικά με το χρόνο παραμονής στην ίδια περιοχή.
- Δεν παρατηρήθηκε κάποια ιδιαίτερη σχέση με τη σταθερότητα στην απασχόληση.
- Η ικανοποίηση των μεταναστών από την απασχόληση εμφανίζει θετική σχέση με την κατοχή εγγραφών νόμιμης παραμονής στην χώρα.
- Όσοι είναι ικανοποιημένοι από την απασχόληση τους στην Ελλάδα εμφανίζουν μετριοπαθή εικόνα όσον αφορά τις προοπτικές βελτίωσης της απασχόλησης τους.
- Δεν διαπιστώθηκε θετική σχέση μεταξύ του εκπαιδευτικού επιπέδου ή και της γνώσεις της ελληνικής γλώσσας.
- Οι μετανάστες κατά την εγκατάστασή τους στη χώρα υποδοχής αντιμετωπίζουν κάποια προβλήματα, όπως:

-
- Στην εκπαίδευση και στις γλωσσικές γνώσεις.
  - Στην κατοικία.
  - Στις μεταφορές.
  - Στις υπηρεσίες υγείας.
  - Στις σχολικές εγκαταστάσεις.
  - Στο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον (καταπολέμηση ρατσισμού).
  - Στην υπηκοότητα και την πολιτική ιθαγένεια¹⁸.

3.4 Απασχόληση μεταναστών

Η απασχόληση των μεταναστών είναι κυρίως η μισθωτή εργασία κατά 89,2% ενώ ως αυτοαπασχολούμενοι εργάζεται μόνο ένα 6,7%, το 2,2% είναι εργοδότες και το 1,9% ανήκει στα συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη. Οι προσωρινά απασχολούμενοι μετανάστες είναι 16,5%, ενώ μερικής απασχόλησης εργάζεται το 7,9%.

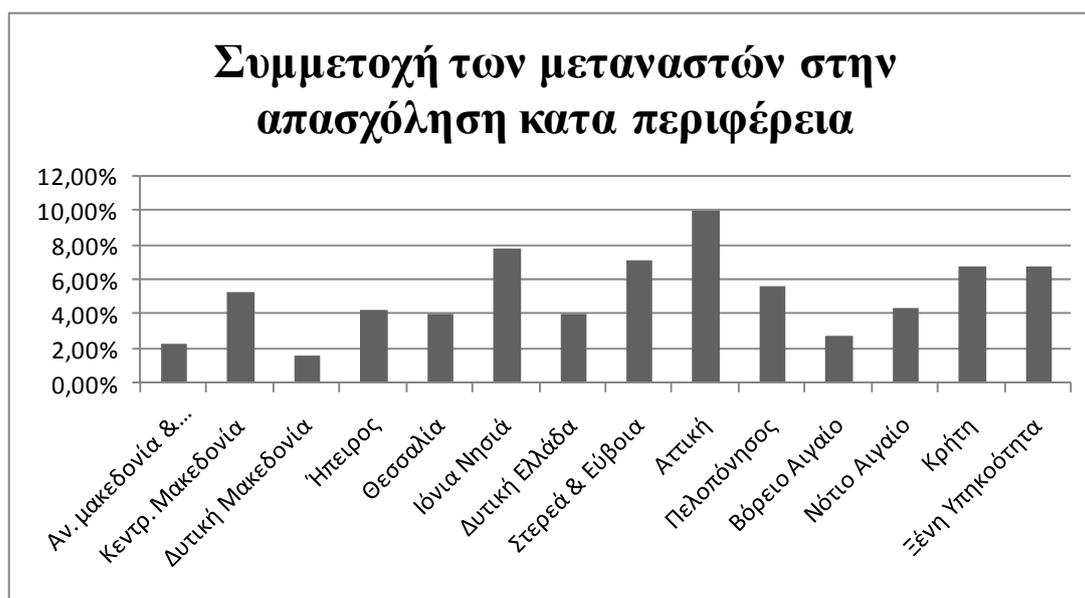
---

¹⁸ Πηγή: http://europa.eu/legislation-summaries/other/c10611_el.htm

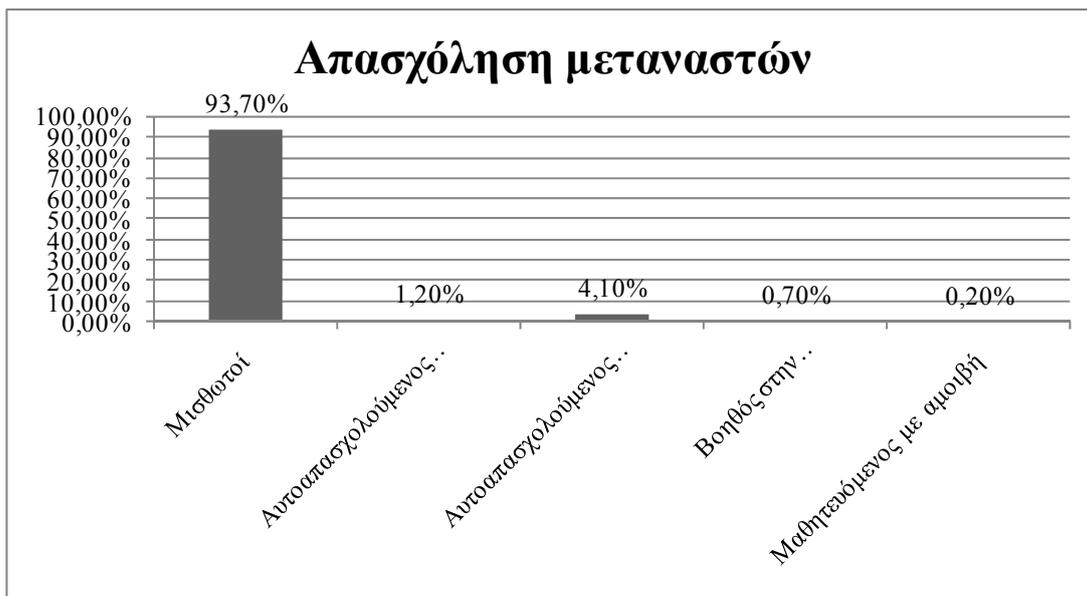
Το μορφωτικό επίπεδο των απασχολούμενων μεταναστών η οποίοι έχουν τελειώσει:

- Πρωτοβάθμια εκπαίδευση το 21,1%
- Δευτεροβάθμια εκπαίδευση το 61,3%
- Τριτοβάθμια εκπαίδευση 16,5%
- Δεν έχει πάει καθόλου σχολείο 1,0%

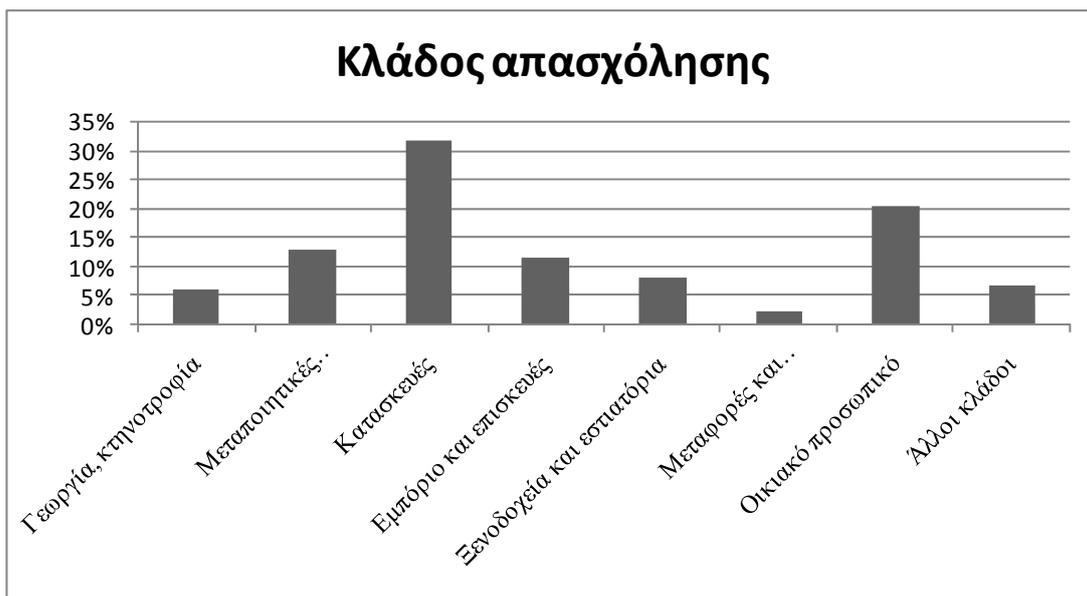
Πάνω από το 50% των μεταναστών απασχολούνται στην Αττική, σημαντικός αριθμός αυτών εργάζεται στην Κεντρική Μακεδονία ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό στην Δυτική Μακεδονία και το Βόρειο Αιγαίο.

Πηγή: ΕΣΥΕ, ΕΕΔ 2007 Β' τρίμηνο

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2004/05. Επεξεργασία από την ερευνητική ομάδα

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2004/05. Επεξεργασία από την ερευνητική ομάδα

3.5 Παράγοντες απασχόλησης μεταναστών

Παράγοντες που επηρεάζουν την απασχόληση ευνοώντας τους μετανάστες είναι:

- Η έλλειψη των ακαμψιών που οφείλονται στο νομικό πλαίσιο της αγοράς εργασίας (ελάχιστος μισθός, συμβόλαια, εισφορές).
- Η προθυμία αποδοχής χαμηλού μισθού.

Παράγοντες που δυσκολεύουν τους μετανάστες στην εύρεση εργασίας:

- Η έλλειψη κατάλληλων ειδικεύσεων.
- Η δυσκολία μετακίνησης τους, (πριν πάρουν την άδεια εργασίας).
- Η δυσκολία μετακίνησης λόγω του κόστους.
- Οι ενδεχόμενες διακρίσεις.

Σύμφωνα με έρευνα της ΕΣΥΕ και του εργατικού δυναμικού κατά τα έτη 1998 – 2001 τα ποσοστά ανεργίας των μεταναστών είναι μεγαλύτερα από αυτά των ελλήνων. Βέβαια, τα ποσοστά διαφοροποιούνται στις περιοχές της χώρας. Οι μετανάστες απασχολούνται κυρίως σε χειρωνακτικές εργασίες και ως οικιακοί βοηθοί.

Μεταξύ περιοχών τα ποσοστά ανεργίας ελλήνων και μεταναστών διαφέρουν εξαιτίας:

- Οικονομικής συγκυρίας.
- Διαρθρωτικά προβλήματα.
- Ροή σχετικών πληροφοριών.
- Ευκολία μετακίνησης.

Οι παράνομοι μετανάστες προσλαμβάνονται σε θέσεις εργασίας όπου θα προσλαμβάνονταν έλληνες με αποτέλεσμα την μείωση των μισθών και την αύξηση της ανεργίας.

Υπάρχει όμως και η περίπτωση όπου οι μετανάστες δουλεύουν εκεί όπου δεν ενδιαφέρονται οι εγχώριοι εργάτες. Επίσης απασχολούνται σε θέσεις:

- Με δύσκολες συνθήκες εργασίας.
- Χωρίς προοπτικές εξέλιξης.
- Χωρίς απαιτήσεις αξιολόγησης εξειδίκευσης.

- Με χαμηλούς μισθούς.
- Χαμηλού κοινωνικού επιπέδου.

Άρα οι αγορές εργασίας εγχώριων και μεταναστών είναι διαχωρισμένες χωρίς σημαντικές αλληλεπιδράσεις.

Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στην απασχόληση και στους μισθούς των εγχώριων είναι μικρές και περιορίζονται στις κατηγορίες των εργατών. Σε αυτούς που έχουν μικρή εξειδίκευση και σε αυτούς που δεν έχουν καθόλου.

Η μετανάστευση αυξάνει την προσφορά εργασίας οπότε θα έχει αρνητικές επιδράσεις στην απασχόληση και στις αμοιβές των εγχώριων ανάλογα με τη μορφή της αγοράς εργασίας και τα χαρακτηριστικά του εργατικού δυναμικού. Όμως αυξάνει τη ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών και αντισταθμίζει κάπως τις αρνητικές επιδράσεις.

Επίσης η μετανάστευση μπορεί να δημιουργήσει κίνητρα για μετακίνηση εργασίας και κεφαλαίου μεταξύ γεωγραφικών περιοχών ή κλάδων παραγωγής. Υπάρχει ακόμη το πρόβλημα «ταυτοποίησης» όπου σε ορισμένα επαγγέλματα παρουσιάζεται σημαντική διεύδυση των μεταναστών, αυτό πιθανόν οφείλεται:

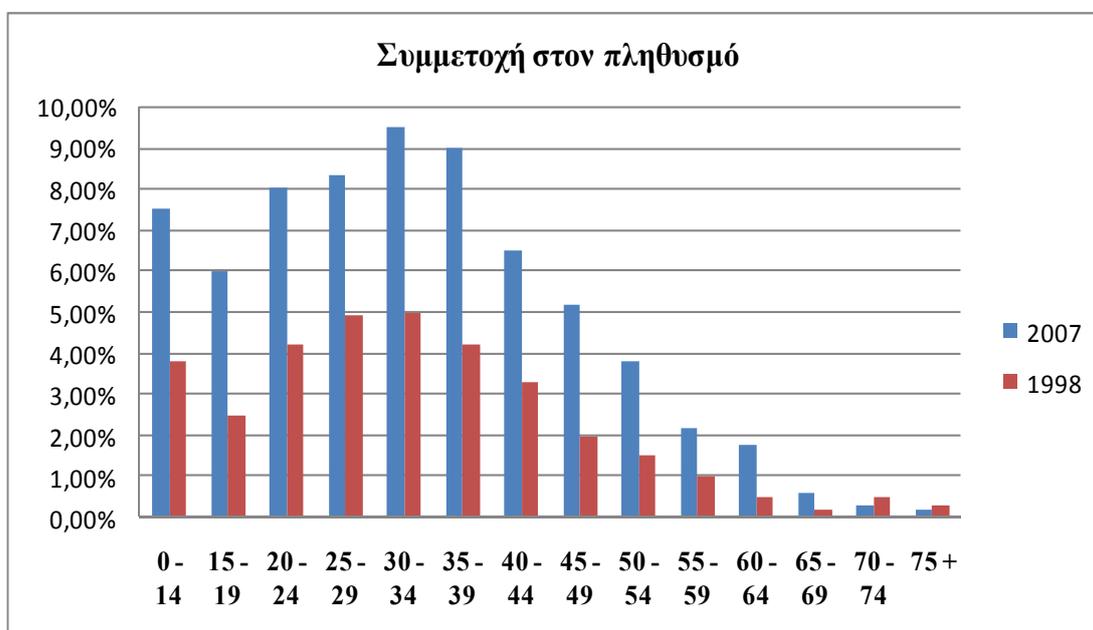
- Στην αποχώρηση των εγχωρίων λόγω του εκτοπισμού τους από τους μετανάστες.
- Στην παρουσία των μεταναστών λόγω της αποχώρησης των εγχωρίων.

Για τον υπολογισμό του ποσοστού συμμετοχής των μεταναστών στο εργατικό δυναμικό εξετάζονται οι εξής μεταβλητές:

- Η παρουσίαση των μεταναστών η οποία μπορεί να έχει αρνητικά ή θετικά αποτελέσματα.
- Το επίπεδο εκπαίδευσης.
- Η ηλικία του εργατικού δυναμικού.
- Το ποσοστό ανεργίας το οποίο μπορεί να επιδρά αρνητικά λόγω της αποθάρρυνσης που μπορεί να προκαλεί στα άτομα.
- Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών.

3.6 Χαρακτηριστικά των μεταναστών

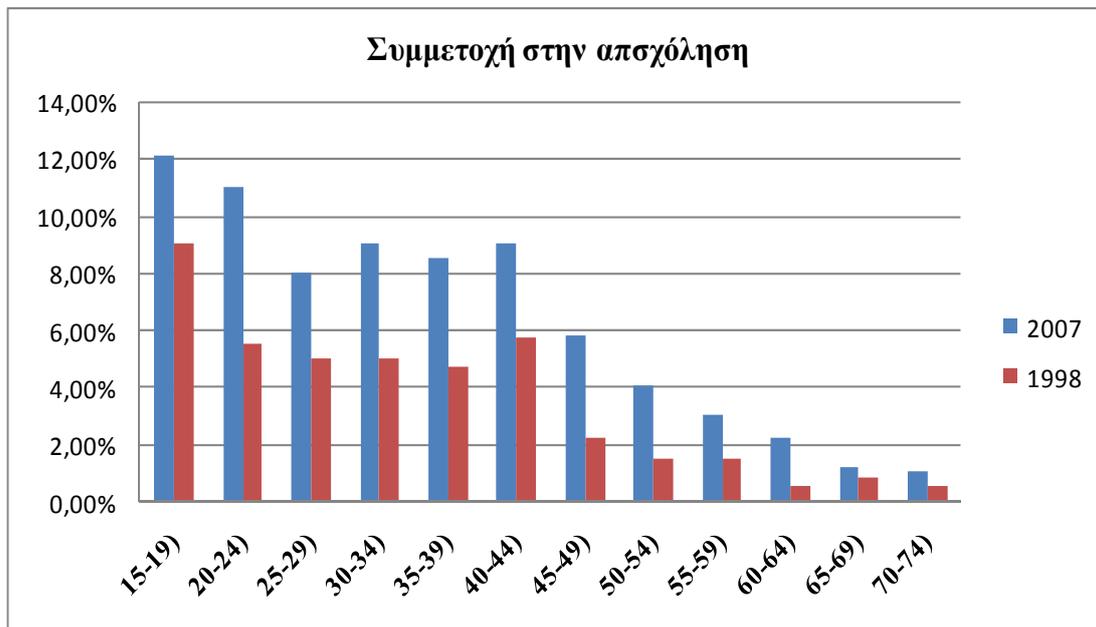
Ο πληθυσμός των μεταναστών ανέρχεται σε 580.700 άτομα. Η συμμετοχή του στο συνολικό πληθυσμό είναι 5,4%.

Πηγή: ΕΣΥΕ, ΕΕΔ 1993, 1998 & 2007

Πηγή: ΕΣΥΕ, ΕΕΔ 1993, 1998 & 2007

Πηγή: ΕΣΥΕ, ΕΕΔ 1993, 1998 & 2007

Οι υπηκοότητες των μεταναστών						
Χώρες	Πληθυσμός	Πληθυσμός 15 και άνω	Εργατικό δυναμικό	Απασχόληση	Άνεργοι	Μη-άνεργοι
Αλβανία	352.780	262.408	18.676	172.597	14.159	75.652
Βουλγαρία	26.593	249.95	2.072	19.002	1.722	4.271
Ρουμανία	22.982	20.354	1.593	14.844	1.086	4.424
Πολωνία	19.181	14.809	11.152	10.449	703	3.657
Γεωργία	18.728	16.337	12.645	10.665	1.970	3.702
Ρωσία	17.239	15.210	10.471	9.410	1.061	4.739

Ουκρανία	15.142	13.521	10.461	9.613	848	3.060
Πακιστάν	9.154	9.051	8.910	8.585	325	141
Κύπρος	9.137	9.137	1.819	1.046	763	7.328
Αρμενία	6.669	5.162	3.901	3.901	-	1.261
Μεγάλη Βρετανία	5.613	6.073	2.884	2.884	-	3.189
Γερμανία	5.491	5.386	2.765	2.280	475	2.631
Ιράκ	4.921	4.410	3.459	2.566	883	961
Ινδία	3.011	2.270	1.749	1.528	221	521
Η.Π.Α	2.612	2.326	1.171	1.171	-	1.155
Αίγυπτος	2.538	2.537	2.011	2.011	-	526
Φιλιππίνε ς	2.488	2.488	2.412	2.412	-	76
Τουρκία	1.978	1.753	1.298	786	512	455
Αυστραλί α	815	815	671	671	-	144
Άλλες χώρες	52.738	44.596	2.951	27.746	1.759	15.091
Σύνολο	580.709	463.638	33.065	304.167	26.487	132.98 4
Συμμετοχ ή %	5,40%	5,04%	6,72%	6,73%	6,65%	3,10%

Πηγή: ΕΣΥΕ, ΕΕΔ 2007 (Β' Τριμήνου)

3.7 Οικονομικοί μετανάστες

Οι λόγοι που οδηγούν άτομα άλλων χωρών να μεταναστεύσουν στην Ελλάδα είναι οι οικονομικές, οι πολιτικές και οι κοινωνικές συνθήκες. Επίσης η γεωγραφική θέση της Ελλάδας είναι ένας ακόμη λόγος για την άφιξη των μεταναστών, μιας και μέχρι πρότιτος καμία γειτονική χώρα δεν ανήκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.7.1 Οικονομικοί μετανάστες και Ελληνική οικονομία

Οι οικονομικοί μετανάστες αποτελούν πλέον ένα μεγάλο κομμάτι της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας που, όπως δείχνουν οι δείκτες και οι αριθμοί, έχουν βοηθήσει σημαντικά στην ανάπτυξή της. Οι μετανάστες συμβάλουν κατά 1,3% - 1,5% στην ετήσια ανάπτυξη του ΑΕΠ.

Όπως επισημαίνει η **κ. Αρανίτου**, οι μετανάστες συμβάλουν στην οικονομία μέσω τριών παραμέτρων:

1. Των μακροοικονομικών δεικτών.
2. Την απασχόληση.
3. Τις δημόσιες δαπάνες.

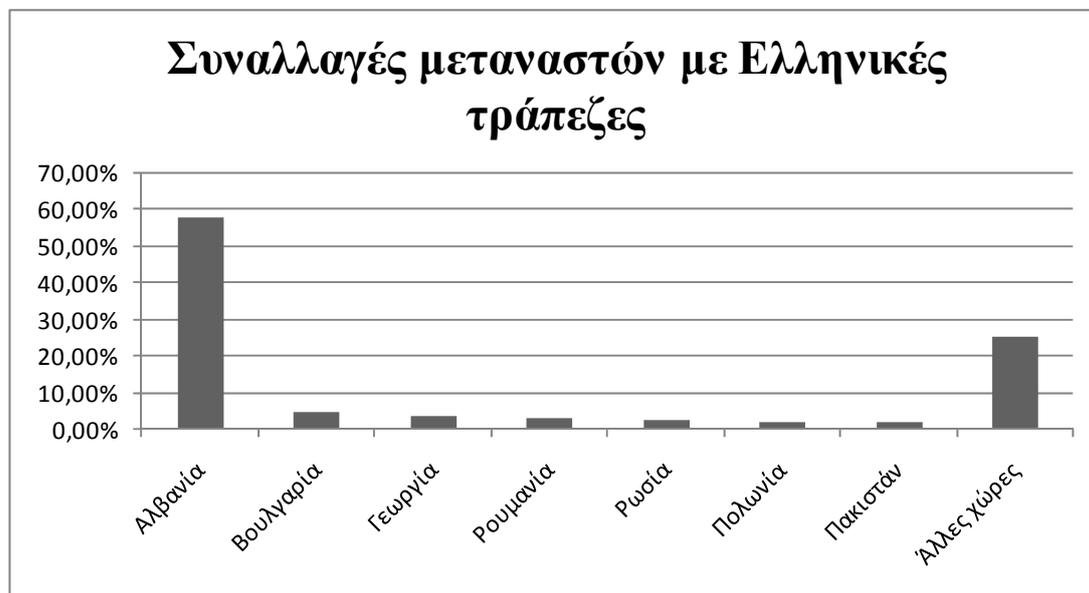
3.7.2 Η συμβολή των μεταναστών στην οικονομία της Ελλάδας

Η αποδοτικότητα των μεταναστών στην οικονομία της Ελλάδας έχει αυξηθεί σημαντικά, καθώς χρησιμοποιούν τη χρηματοδότηση από ελληνικές τράπεζες για την αγορά κατοικίας και αυτοκινήτου.

Αν και ακόμα τα ποσοστά των μεταναστών στα δάνεια των τραπεζών είναι μικρά, οι τράπεζες υπολογίζουν μεγάλη ανάπτυξη τα επόμενα χρόνια και για τον λόγο αυτό έχουν ήδη δημιουργήσει ειδικά πακέτα (καταθέσεις, δάνεια, εμβάσματα, κάρτες) για μετανάστες. Οι βασικές τραπεζικές συναλλαγές των οικονομικών μεταναστών είναι κατάθεση και το έμβασμα.

Με στοιχεία της Alpha Bank, οι μετανάστες που συνεργάζονται είναι περίπου 1.100.000 (άνω του 12% του εργατικού δυναμικού της Ελλάδας),

Από τους οποίους είναι:

Πηγή: <http://portal.kathimerini.gr>

Οι οικονομικοί μετανάστες που μένουν στην Ελλάδα προέρχονται κυρίως από:

Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Γεωργία, Ταϊλάνδη, Μαλαισία, Φιλιππίνες, Βόρεια Αφρική, αλλά και από Λατινική Αμερική.

Αντιστοιχούν στο 10% του πληθυσμού, και έχουν τη δική τους δύναμη στις πωλήσεις του λιανεμπορίου. σύμφωνα με στελέχη της αγοράς, Η συμμετοχή των συνολικών αγορών των οικονομικών μεταναστών στον ετήσιο τζίρο του κλάδου στην κατηγορία των τροφίμων, φθάνει στο 7,5%.

3.8 Προέλευση μεταναστών

Οι κυριότερες χώρες προέλευσης μεταναστών

(ποσοστό επί του συνολικού μεταναστευτικού πληθυσμού)

Χώρα προέλευσης	Ποσοστό	Χώρα προέλευσης	Ποσοστό	Χώρα προέλευσης	Ποσοστό
Αλβανία	57,5%	Πολωνία	1,7%	Φιλιππίνες	0,8%
Βουλγαρία	4,6%	Γερμανία	1,5%	Ιταλία	0,8%
Γεωργία	3%	Πακιστάν	1,5%	Καναδάς	0,8%
Ρουμανία	2,9%	Αυστραλία	1,2%	Μολδαβία	0,7%
ΗΠΑ	2,4%	Αίγυπτος	1%	Γαλλία	0,7%
Κύπρος	2,3%	Αρμενία	1%	Συρία	0,7%
Ρωσία	2,3%	Τουρκία	1%	Λοιπές χώρες	6,2%
Ουκρανία	1,8%	Ιράκ	0,9%		
Ηνωμένο Βασίλειο	1,7%	Ινδία	0,9%		

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή 2001. Επεξεργασία από την ερευνητική ομάδα.

3.9 Τόπος διανομής μεταναστών

Τα νοικοκυριά των οικονομικών μεταναστών στο σύνολό τους ανέρχονται στα 188.723 και αποτελούν το 4,7% του συνολικού αριθμού νοικοκυριών στην Ελλάδα που είναι 3.992.964.

Ο διαχωρισμός των νοικοκυριών σε Ελληνικά και μη γίνεται βάση της υπηκοότητας του υπεύθυνου του νοικοκυριού και κατά συνέπεια ως νοικοκυριά μεταναστών προσδιορίζονται αυτά, των οποίων ο υπεύθυνος είναι μετανάστης.

Τα περισσότερα νοικοκυριά των μεταναστών, σε ποσοστό 31,5%, αποτελούνται από τέσσερα άτομα, ενώ τα νοικοκυριά με τρία μέλη αποτελούν το 26,2%. Στα ίδια επίπεδα επίσης κυμαίνονται τα ποσοστά των νοικοκυριών που αποτελούνται από ένα άτομο (10,6%) και πέντε άτομα (11,5%). Αξίζει να αναφέρουμε πως δεν έχουν καταγραφεί νοικοκυριά μεταναστών με περισσότερα από έξι μέλη (4%), ενώ στα Ελληνικά νοικοκυριά καταγράφονται νοικοκυριά έως και εννέα μελών.

Το 74,3% των νοικοκυριών των μεταναστών διαμένει σε διαμέρισμα πολυκατοικίας, ενώ το υπόλοιπο 25,7 % διαμένει σε μονοκατοικία. Η συντριπτική πλειοψηφία των κατοικιών των οικονομικών μεταναστών, με ποσοστό 90,2% του συνόλου, είναι ενοικιασμένες, ενώ μόλις το 5% των κατοικιών είναι ιδιόκτητες¹⁹.

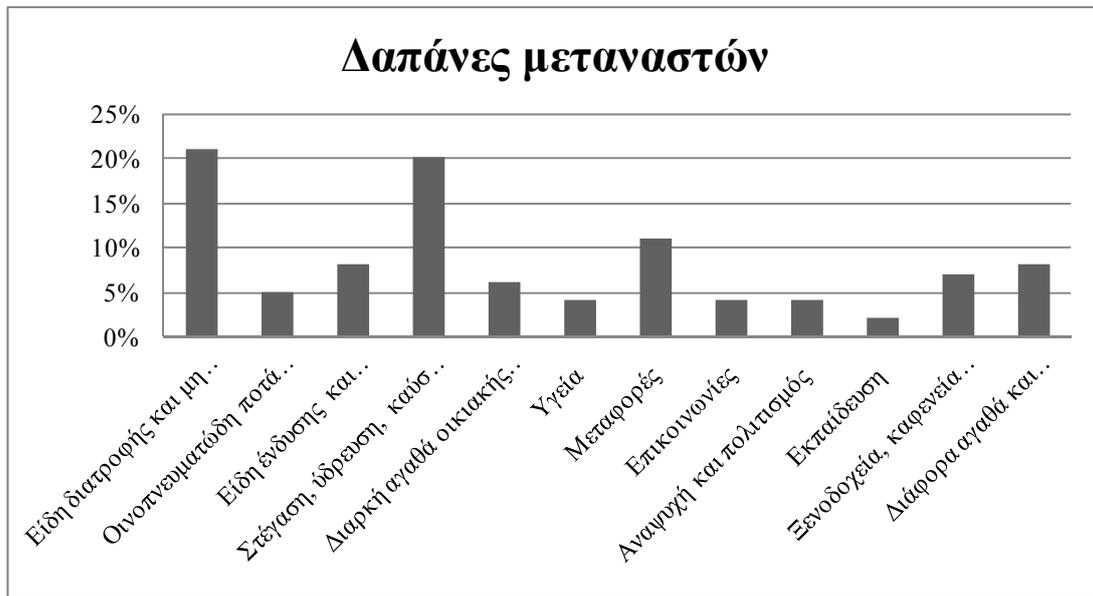
3.10 Εισοδήματα μεταναστών

Εισοδήματα των μεταναστών	
Μισθοί και ημερομίσθια από κύρια εργασία	75%
Μισθοί από δεύτερη ή έκτακτη εργασία	1,6%
Υπερωρίες και υπερεργασία	1%
Δώρα εορτών και αδειών	5,2%
Εισόδημα από επιχειρήσεις ή από ελεύθερο επάγγελμα	6,1%
Εισόδημα από γεωργία ή κτηνοτροφία	0,1%
Εισοδηματικές ενισχύσεις από το κράτος ή την Ε.Ε	0%
Εισόδημα από ενοίκιο	0,2%
Εισόδημα από μερίσματα, τόκους, ομόλογα, <i>repas</i> , κ.τ.λ.	0%
Τεκμαρτό ενοίκιο κύριας και δευτερεύουσας κατοικίας	2,6%
Συντάξεις	1,7%
Επιδόματα και αποζημιώσεις	1,5%
Διάφοροι εισοδηματικοί πόροι	4,9%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2004/05. Επεξεργασία από την ερευνητική ομάδα

¹⁹ Πηγή: <http://www.diavatirio.net/diavat/news.php?extend.3341>

3.11 Δαπάνες μεταναστών

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2004/05. Επεξεργασία από την ερευνητική ομάδα

Κεφάλαιο Τέταρτο

Οι συνέπειες της μετανάστευσης

4.1 Θεωρίες για τις συνέπειες της μετανάστευσης

Borjas: Η μετανάστευση στις ΗΠΑ επηρεάζει δραστικά την ανεργία.

Bean et al: Η χρησιμοποίηση παράνομων μεταναστών έχει μία μικρή αρνητική επίπτωση στο ύψος των μισθών των ντόπιων εργατών.

Card: Οι μετανάστες επηρεάζουν αρνητικά την απασχόληση των ντόπιων αλλά έχουν μικρή επίδραση στους μισθούς.

Winkelman and Zimmermann: Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ανεργία δεν είναι σημαντικές.

Pedersen: Οι μετανάστες κατά κανόνα συγκεντρώνονται σε προάστια μεγάλων αστικών κέντρων.

Boeri και Bruecker: Τόσο το διεθνές εμπόριο, όσο και η κίνηση των κεφαλαίων δεν οδηγούν σε σημαντική ισότητα των τιμών των παραγωγικών συντελεστών, και των μισθών.

Straubhaar και Golder: Η επίπτωση των μεταναστών στην ελβετική οικονομία ήταν αρνητική

Hartog και Zorlu: Υπάρχουν πολλές μικρές επιπτώσεις που δεν επιτρέπουν την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με τη συμπληρωματικότητα ή την υποκατάσταση των ντόπιων από τους μετανάστες

Cohen-Goldner και Paserman: Όσο αυξάνεται η απασχόληση των μεταναστών τόσο μειώνεται ο μισθός των ιθαγενών.

Hercowitz και Yashiv: Υπάρχει αρνητική επίπτωση στην απασχόληση των ντόπιων, η οποία συμβαίνει πολύ αργότερα, ένα χρόνο μετά, από την εμφάνιση των μεταναστών στην αγορά εργασίας.

Eckstein και Weiss: Το ύψος των μισθών που λαμβάνουν οι μετανάστες θα είναι πάντα πιο χαμηλό από το αντίστοιχο που λαμβάνουν οι ντόπιοι.

Lianos, Sarris and Katseli: Ερεύνησαν τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στην οικονομία της Βόρειας Ελλάδας και βρήκαν ότι οι παράνομοι μετανάστες λαμβάνουν αμοιβή που φτάνει το 60% της αμοιβής των ελλήνων και ότι υποκαθιστούν μερικώς τους έλληνες εργαζόμενους, ειδικά στην περίπτωση της ανειδίκευτης εργασίας.

Βάϊου και Χατζημιγάλη: Σημαντικός παράγοντας προσέλκυσης των μεταναστών στη Βόρεια Ελλάδα, που είναι κυρίως αγροτική, είναι η απασχόλησή τους στη γεωργία και συγκεκριμένα σε δραστηριότητες εντάσεως εργασίας.

Sarris and Zografakis: Οι μετανάστες έχουν θετική επίδραση στο ΑΕΠ, στην αύξηση της απασχόλησης και αρνητική επίδραση στους μισθούς των ανειδίκευτων εργατών.

Λαμπριανίδης και Λυμπεράκη: Οι μετανάστες είναι στη συντριπτική πλειοψηφία μισθωτοί και εργάζονται κυρίως σε οικοδομικά έργα και ως εργάτες στη βιοτεχνία.

Λιανός: Η απασχόληση των μεταναστών παρουσιάζει συγκέντρωση σε τρεις κυρίως κλάδους: κατασκευές, ιδιωτικά νοικοκυριά και μεταποιητικές βιομηχανίες. Δεν επηρεάζει το ποσοστό ανεργίας ούτε των ανδρών ούτε και των γυναικών²⁰.

4.2 Συνέπειες μετανάστευσης

Σε περίπτωση υπερπληθυσμού η μετακίνηση πληθυσμού επηρεάζει θετικά την οικονομική ανάπτυξη με αποτέλεσμα η οικονομία της χώρας να μπορεί να ανταποκριθεί καλύτερα στις ανάγκες που δημιουργούνται. Ενώ σε περίπτωση μείωσης του πληθυσμού επηρεάζεται αρνητικά η οικονομική ανάπτυξη καθώς και το πολιτισμικό και πολιτιστικό επίπεδο.

---

²⁰Πηγή:http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

4.3 Μετανάστευση και Ελλάδα

Πρόσφατες οικονομικές μελέτες έχουν δείξει ότι, είναι πολύ δύσκολο να υπάρξουν μονόπλευρα αποτελέσματα για τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στην οικονομία. Αυτό συμβαίνει επειδή οι οικονομετρικές εκτιμήσεις δεν είναι αρκετά αποτελεσματικές στην ακρίβεια των αποτελεσμάτων τους.

Τα αποτελέσματα των υπολογισμών προκύπτουν από μαθηματικά μοντέλα που έχουν θεωρητικές υποθέσεις όσον αφορά το κόστος της εργασίας. Η πιο συνηθισμένη μέθοδος υπολογισμού που χρησιμοποιείται είναι η κατάστρωση ενός οικονομικού μοντέλου που περιλαμβάνει όλους τους εμπλεκόμενους στο πρόβλημα παράγοντες.

Προτιμότερη είναι η μέθοδος των διαδοχικών προσεγγίσεων που ενδιαφέρεται για μια ορισμένη πλευρά των παραγόντων, (π.χ. τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στην αγορά εργασίας) και αργότερα ενσωματώνει και άλλες πλευρές του ζητήματος.

Αυτοί οι υπολογισμοί αναδεικνύουν τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στους εργαζομένους αλλά και τους όρους κάτω από τους οποίους οι επιπτώσεις υπάρχουν ή όχι.

Περιπτώσεις που προκύπτουν από τα οικονομετρικά μοντέλα είναι οι εξής:

- Η μετανάστευση αυξάνει το ρυθμό μεγέθυνσης του εργατικού δυναμικού. Όμως ο μέγιστος ρυθμός που αυξάνεται το ΑΕΠ είναι ίσος προς το άθροισμα της παραγωγικότητας της εργασίας και του ορισμού μεγέθυνσης του εργατικού δυναμικού. Η μετανάστευση αυξάνει τη δυνατότητα της οικονομίας της χώρας υποδοχής να αναπτύσσεται ταχύτερα και για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.
- Μπορούν να υπάρξουν θετικά αποτελέσματα στο εμπορικό ισοζύγιο αν η μετανάστευση μετατρέπει τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της οικονομίας, βελτιώνοντας τις επιδόσεις της σε ορισμένους κλάδους παραγωγής.
- Αν η μετανάστευση δημιουργεί επενδυτικές ευκαιρίες στη χώρα υποδοχής, η παραγωγή θα αυξηθεί και μαζί και η απασχόληση των εργαζομένων.
- Η μετανάστευση μετατρέπει τα δημόσια έσοδα και αυξάνει τις ετήσιες ασφαλιστικές εισφορές.

- Οι μετανάστες χρησιμοποιούνται ως εργασιακή δύναμη χαμηλής ειδίκευσης, άρα δέχονται χαμηλές αμοιβές.

Στις ΗΠΑ κάποιοι οικονομολόγοι εκτίμησαν ότι οι μετανάστες έχουν θετικά αποτελέσματα αφού:

- Επιδρούν ελάχιστα στους μισθούς των εγχώριων εργαζομένων.
- Βελτιώνουν την κερδοφορία.
- Έχουν επιχειρηματικό πνεύμα και επιτρέπουν στην οικονομία της χώρας υποδοχής να παραμείνει ανταγωνιστική σε έναν κλάδο ή να αναπτύξει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε έναν άλλο.

Ενώ κάποιοι άλλοι οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι:

- Εμφανίζονται υψηλά ποσοστά ανεργίας.
- Επιβαρύνονται τα δημόσια οικονομικά.
- Αναπτύσσονται οπισθοδρομικές μορφές εκμετάλλευσης της εργασίας.
- Παραβιάζεται το θεσμικό πλαίσιο ρύθμισης των εργασιακών σχέσεων.

Εδώ και μία δεκαετία η Ελλάδα δέχεται μετανάστες. Το δυναμικό που έχει εισέλθει στην χώρας μας αποτελείται:

- Από αλλοδαπούς που προέρχονται από κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από Αφρικανικές χώρες και την Αμερική. (265.000 άτομα το 1993).
- Από Έλληνες ομογενείς που προέρχονται από Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και επέστρεψαν στην Ελλάδα. (100.000).
- Από αλλοδαπούς που ζήτησαν πολιτικό άσυλο στη Ελλάδα.
- Από μετανάστες από γειτονικές Βαλκανικές χώρες.

Το μεγαλύτερο μέρος προέρχεται από την Αλβανία, τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και την Πολωνία και φτάνει περίπου τα 500.000 άτομα. Από το 1998 άρχισαν οι διαδικασίες νομιμοποίησης αυτών των ατόμων και η κατοχή πράσινης κάρτας. Από τα 500.000 τα 400.000 είχαν υποβάλει αίτηση για απόκτηση πράσινης κάρτας, από τα οποία μόνο 106.000 άτομα την παρέλαβαν. Οι υπόλοιποι είχαν εκκρεμότητες με τα νοσοκομεία και το ποινικό μητρώο τους.

Οι Ελλάδα θα συνεχίσει να δέχεται μετανάστες και αυτό βασίζεται στους εξής παράγοντες:

- Διεθνοποίηση των οικονομιών και ειδικότερα η εντατικοποίηση όλων των οικονομικών σχέσεων της Ελλάδας με τις γειτονικές χώρες.
- Συνεχιζόμενη πολιτικοοικονομική αβεβαιότητα στο ευρύτερο Βαλκανικό περιβάλλον και ιδιαίτερα η επικρατούσα κατάσταση στις αυτόνομες χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας.
- Αποτελεί ενδιάμεσο σταθμό προς την πλουσιότερη Κεντρική Ευρώπη και Αμερική.
- Το μήκος των Ελληνικών συνόρων προσφέρουν πολλές δυνατότητες για τους παράνομους μετανάστες²¹.

4.4 Συνέπειες μετανάστευσης για την Ελλάδα

Επειδή η Ελλάδα είναι μια χώρα με εύκολη πρόσβαση εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης, (ορεινές περιοχές με αφθονία περασμάτων, εκτεταμένα θαλάσσια σύνορα, έλλειψη συνεργασίας με ορισμένα γειτονικά κράτη). Η δημιουργία του Σώματος Συνοριακών Φρουρών οπωσδήποτε έχει βελτιώσει την κατάσταση τουλάχιστον όσον αφορά τα χερσαία σύνορα.

Η εγκληματικότητα αποτελεί μια από τις σημαντικότερες αρνητικές συνέπειες της λαθρομετανάστευσης. Ιδιαίτερα στην περίπτωση της Αλβανίας, όπου άδειασε τις φυλακές της και πολλοί από τους ποινικούς κρατούμενους εισήλθαν στη χώρα μας. Ανησυχία προκαλεί και η απειλή δημιουργίας μειονότητας των μεταναστών. Η λαθρομετανάστευση αποτελεί εξαιρετικά σοβαρό ζήτημα για την Ελληνική κοινωνία και εθνική ασφάλεια²².

---

²¹Πηγή:http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

²²Πηγή:http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

4.4.1 Θετικές συνέπειες της μετανάστευσης στην Ελλάδα

Στην περίπτωση της Ελλάδας οι μετανάστες έχουν και κάποια θετικά αποτελέσματα για την χώρα.

Δηλαδή:

- Η χαμηλή αμοιβή των παράνομων ή μη αλλοδαπών εργαζομένων συμβάλλει θετικά στην οικονομία της Ελλάδας, τόσο στην αύξηση του προϊόντος όσο και της απασχόλησης.
- Η μείωση του κόστους παραγωγής.
- Η αύξηση της κατανάλωσης²³.

4.4.2 Αρνητικές συνέπειες των μεταναστών στην οικονομία

Έπειτα από έρευνα (ΓΣΕΕ, ΟΑΕΔ, ΚΕΜΕ)

Εμφανίζονται κάποιες αρνητικές συνέπειες οι οποίες οφείλονται:

- Στη μη - σταθερή οικονομική κατάσταση των Ελλήνων πολιτών, η αύξηση της ανεργίας και η πτώση του βιοτικού επιπέδου έχουν σαν αποτέλεσμα να βλέπουν τους μετανάστες ως ανταγωνιστές στην ίδια κοινωνία, με αποτέλεσμα να τους θεωρούν και άμεσο κίνδυνο.
- Στην έλλειψη υποδομής από την πλευρά της πολιτείας για την υποδοχή και διαμονή σε πρώτο στάδιο των μεταναστών καθώς και η έλλειψη μιας ευρύτερης μεταναστευτικής πολιτικής εντείνουν το πρόβλημα και το γιγαντώνουν.
- Στην έλλειψη παιδείας, αφού τα παιδιά αναπαράγουν απόψεις ξενοφοβίας και ρατσισμού που αντλούν από τους ενηλίκους²⁴.

---

²³Πηγή:http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

²⁴Πηγή:http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

4.4.3 Συνέπειες της μαζικής μετανάστευσης στην Ελλάδα

Οι συνέπειες της μαζικής μετανάστευσης στην Ελλάδα μπορούν να θεωρηθούν ότι είναι:

- Οι παράνομοι μετανάστες αποτελούν φτηνή εργατική δύναμη, ελεύθερη από την κοινωνική και εργατική νομοθεσία. Αυτό μαζί με την αύξηση της ανεργίας και την αυξανόμενη ελαστικότητα της εργασίας έχει οδηγήσει σε μεγάλη μείωση του κόστους παραγωγής.
- Η στήριξη όλων των κλάδων της οικονομίας στη φτηνή εργατική δύναμη, η συσχέτιση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων με το χαμηλό κόστος εργασίας επιβραδύνουν τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό της παραγωγής.
- Η συμβολή των μεταναστών στην αύξηση του πληθυσμού και στην προσφορά εργασίας.
- Η συμμετοχή των μεταναστών στη διαμόρφωση του ΑΕΠ.
- Η μεγέθυνση της συνολικής κατανάλωσης.
- Η απασχόληση τους στην παραοικονομία, έχει ως αποτέλεσμα τη μεγάλη απώλεια ποσών από τα ασφαλιστικά ταμεία.
- Η αύξηση της ανεργίας.
- Η αύξηση του ΑΕΠ και του Κατά Κεφαλήν Εισόδημα δεν συνεπάγονται και την αύξηση των εισοδημάτων όλου του ντόπιου πληθυσμού²⁵.

4.5 Οικονομικές συνέπειες μετανάστευσης

Ύστερα από την μελέτη του ΙΜΕΠΟ για τις οικονομικές συνέπειες της μετανάστευσης στην Ελλάδα, βγήκαν τα εξής συμπεράσματα:

- Η αποταμίευση των νοικοκυριών των μεταναστών υπολογίζεται σε 400 εκατομμύρια ευρώ και η μελέτη χαρακτηρίζει την καταναλωτική τους συμπεριφορά ως «συσταλτική», ενώ τα εμβάσματα των μεταναστών για το 2004 εκτιμήθηκαν σε 454 εκατομμύρια ευρώ.

---

²⁵Πηγή:http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

- Το εισόδημα των νοικοκυριών των μεταναστών είναι κατά 28% χαμηλότερο από αυτό των ελληνικών νοικοκυριών και ο μέσος όρος δαπάνης ανά νοικοκυριό μετανάστη είναι κατά 16% χαμηλότερος από τον αντίστοιχο των ελληνικών νοικοκυριών.
- Ενώ ο πληθυσμός των μεταναστών υπολογίζεται στο 10,2% του συνολικού πληθυσμού της χώρας η συμμετοχή τους στο ΑΕΠ εκτιμάται σε 2,5 – 2,8%.
- Σε περίπτωση που ο αριθμός των μεταναστών αυξηθεί κατά 215.000 άτομα, (σε σχέση με το 2004), οι πραγματικοί μισθοί για τους Έλληνες μισθωτούς με λίγες δεξιότητες θα μειωθούν κατά 2,5% ενώ οι μισθοί των μεταναστών που ήδη απασχολούνται στην χώρα μας θα υποστούν μειώσεις από 28% ως 52%.
- Σε περίπτωση σταδιακής αποχώρησης των μεταναστών από την χώρα οι πραγματικοί μισθοί των Ελλήνων αλλά και των μεταναστών που θα παραμείνουν θα αυξηθούν σημαντικά, ειδικά για όσους έχουν λιγότερες δεξιότητες, ενώ όσο θα αποχωρούν οι μετανάστες τόσο θα αυξάνονται και οι θέσεις εργασίας που θα καλύπτονται από τους Έλληνες, ανάλογα με την ευελιξία της αγοράς εργασίας του κάθε κλάδου. Συνακόλουθα θα εμφανίζονται και σημαντικές αναδιανεμητικές επιδράσεις υπέρ των φτωχών Ελλήνων.

4.6 Κοινωνικές συνέπειες μετανάστευσης

Σημαντική κοινωνική συνέπεια των μεταναστών είναι ο ρατσισμός. Η ανάπτυξη των φαινομένων του ρατσισμού και της ξеноφοβίας στην σημερινή ελληνική κοινωνία έχει συγκεκριμένες, ιδιαίτερες και διαφοροποιημένες αιτίες από τις αντίστοιχες άλλων δυτικών κοινωνιών που αποτέλεσαν ή αποτελούν τόπους καταφυγής μεταναστών.

Η Ελλάδα πρόσφατα αποδέχτηκε ότι υπάρχει ρατσισμός κα ξеноφοβία που πρέπει να καταπολεμηθούν. Οι στρατηγικές που διαμορφώνονται σε άλλες χώρες δεν είναι άμεσα προσαρμόσιμες, πρέπει να συζητηθούν και να υιοθετηθούν στα πλαίσια της Ελληνικής πραγματικής.

Η άποψη των Ελλήνων βασίζεται στην ιδέα ότι οι μετανάστες οφείλονται για την ανεργία καθώς μετατοπίζουν τους έλληνες από την απασχόληση..

Η μετανάστευση:

- Ερήμωσε την ελληνική ύπαιθρο κυρίως από άτομα ηλικίας μεταξύ 15-44 χρονών.
- Δημιουργήθηκε αδυναμία εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης όχι μόνο της οικονομικής, αλλά και της κοινωνικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής της χώρας²⁶.

4.7 Πολιτισμικές συνέπειες μετανάστευσης

Οι πολιτισμικές συνέπειες της μετανάστευσης εξετάζονται σε:

- Γλωσσικό επίπεδο.
- Επίπεδο ατόμου.
- Επίπεδο οικογένειας.
- Επίπεδο παροικίας.
- Επίπεδο χώρας προέλευσης και υποδοχής²⁷.

4.8 Δημογραφικές συνέπειες μετανάστευσης

Οι δημογραφικές συνέπειες της μετανάστευσης είναι:

- Αριθμητική μείωση του πληθυσμού.
- Μεταβολή της δομής του πληθυσμού (στο φύλο και στην ηλικία).
- Σοβαρές μεταβολές σε όλα τα δημογραφικά μεγέθη :στη θνησιμότητα, στη γεννητικότητα κτλ²⁸.

---

²⁶ Πηγή:<http://www.uoi.gr/schools/early-childhood/metanastes/sunepies.htm>

²⁷ Πηγή:<http://www.metopo.gr/article.php?id=3148>

²⁸ Πηγή:<http://digilib.lib.unipi.gr/spoudai/bitstream/spoudai>

4.9 Συνέπειες μετανάστευσης για τη χώρα προέλευσης

- Περιορίζεται η πίεση από την πληθυσμιακή αύξηση.
- Μειώνεται ο αριθμός των ατόμων που αναζητούν εργασία.
- Εισρέει εισόδημα στη χώρα.
- Μεταφορά γνώσεων.

4.10 Συνέπειες μετανάστευσης για τη χώρα υποδοχής

- Διερευνάται σε επίπεδο θεωρίας ποιες είναι οι επιδράσεις που επιφέρει η χρησιμοποίηση των μεταναστών σε διάφορους οικονομικούς τομείς.
- Μετράται η χρησιμοποίηση των μεταναστών με βάση το ΑΕΠ, την κατανάλωση, το επίπεδο τιμών, την απασχόληση.

Σημαντικοί παράγοντες της μεταπολεμικής οικονομικής ανάπτυξης για την Ελλάδα ήταν ο κλάδος της Ναυτιλίας, ο κλάδος των κατασκευών και η μετανάστευση.

4.11 Τα δικαιώματα των μεταναστών και οι υποχρεώσεις των χωρών υποδοχής

Τα δικαιώματα των μεταναστών καθώς επίσης και οι υποχρεώσεις που έχουν οι χώρες στις οποίες εγκαθίστανται είναι τα εξής:

- Πρέπει να απολαμβάνουν τουλάχιστον τα δικαιώματα της βασικής βοήθειας που δικαιούται κάθε αλλοδαπός που μένει μόνιμα στη χώρα και κάθε ανθρώπινο δικαίωμα.
- Να αναγνωρίζονται βασικά αστικά δικαιώματα όπως η ελευθερία σκέψης και διακίνησης καθώς και η προστασία από τα βασανιστήρια και την εξευτελιστική μεταχείριση. Να αναγνωρίζονται οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα καθώς και ιατρική περίθαλψη, εργασία και εκπαίδευση.
- Σε περίπτωση μαζικής εισόδου προσφύγων, η χώρα υποδοχής περιορίζει κάποια δικαιώματα όπως την ελευθερία διακίνησης, το δικαίωμα για εργασία, το δικαίωμα των παιδιών των μεταναστών στην εκπαίδευση. Αυτά καλύπτονται από την Διεθνή κοινότητα.

- Όταν δεν υπάρχουν άλλες πηγές η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών παρέχει βοήθεια σε όσους δεν μπορούν να καλύψουν τις βασικές ανάγκες. (Η βοήθεια περιλαμβάνει: οικονομική παροχή, παροχή ειδών διατροφής, παροχή αντικειμένων όπως σκεύη και εργαλεία, παροχή ειδών υγιεινής και στέγης ή σε οργάνωση και υλοποίηση προγραμμάτων για τη δημιουργία σχολείων και κλινικών για μετανάστες).

4.12 Μετανάστευση στα μεγάλα αστικά κέντρα

Οι συνέπειες συγκέντρωσης των ατόμων στα μεγάλα αστικά κέντρα είναι:

- Ο Μεγάλος διοικητικός συγκεντρωτισμός.
- Η Δυσλειτουργία της Αθήνας.
- Η Μεγάλη ρύπανση της ατμόσφαιρας με άμεσες συνέπειες την υγεία των κατοίκων και την ποιότητα της ζωής τους²⁹.
- Οι Καλύτερες συνθήκες εργασίας.
- Η Αναζήτηση καλύτερης τύχης.
- Η Απώλεια ενός χρήσιμου και συχνά παραγωγικού δυναμικού.
- Η Αλλοίωση της Εθνικής συνείδησης.
- Η Ερήμωση της υπαίθρου.
- Η Αποκοπή από τα Εθνικά προβλήματα.
- Οι Δυσκολίες προσαρμογής στις ξένες κοινωνίες.
- Η Πληθυσμιακή συρρίκνωση³⁰.

Αρνητικά στοιχεία μετανάστευσης:

- Η Οικονομική κρίση.
- Η Ανεργία.
- Η Υποαπασχόληση.
- Το Χαμηλό βιοτικό επίπεδο.

²⁹Πηγή:http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

³⁰Πηγή:http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

Θετικά στοιχεία μετανάστευσης:

- Η Εκτόνωση της κοινωνικής δυσαρέσκειας.
- Η Μείωση της Ανεργίας.
- Η Αξιοποίηση του πλεονάζοντος παραγωγικού δυναμικού.
- Οι Δυνατότητες για επιτυχημένη και αποδοτική εργασιακή δραστηριότητα.
- Η Εισροή Συναλλάγματος.
- Η Εξειδίκευση των μεταναστών σε νέες τεχνολογίες και η πιθανή αξιοποίηση τους στο μέλλον.
- Η Επαφή με νέα ιδεολογικά ή γενικότερα πνευματικά ρεύματα της εποχής.
- Η Συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις³¹.

4.13 Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης

4.13.1 Οικονομικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ελληνική οικονομία

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ το 2007 το ποσοστό ανεργίας ήταν 8.3 % ενώ το 2006 οι άνεργοι υπερέβαιναν τα 400.000 άτομα. Παρόλα αυτά υπάρχει μεγάλη δυσαναλογία ανάμεσα στα δύο φύλα όσον αφορά τα ποσοστά ανεργίας.

Η ανεργία επηρεάζει περισσότερο τους νέους ηλικίας 15-29 ετών για τους οποίους φθάνει το 17,3%, ενώ για τις γυναίκες στην ίδια ηλικιακή κατηγορία ξεπερνά το 22%.

Η ελληνική αγορά εργασίας χαρακτηρίζεται από υψηλό κατακερματισμό σε **εργασίες/επαγγέλματα 'πρώτης' και 'δεύτερης' κατηγορίας**. Οι συνθήκες διαβίωσης του γηγενούς πληθυσμού έχουν βελτιωθεί τις τελευταίες δεκαετίες και η συμμετοχή στην ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση είναι αρκετά διαδεδομένη. Συνεπώς, οι νεαροί έλληνες και οι νεαρές ελληνίδες προτιμούν να περιμένουν για απασχόληση αντίστοιχη των προσόντων τους, ενώ υποστηρίζονται οικονομικά από τις οικογένειές τους, παρά να δεχθούν κάποια δουλειά χαμηλών απαιτήσεων, με χαμηλό γόητρο και χαμηλή αμοιβή.

---

³¹Πηγή:http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

Επιστημονικές μελέτες των επιπτώσεων της μετανάστευσης στην ελληνική οικονομία και αγορά εργασίας έχουν δείξει θετικές και αρνητικές επιπτώσεις όπου:

Θετικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην Ελληνική οικονομία και αγορά εργασίας

- Η μετανάστευση δεν έφερε ανεργία στην Ελλάδα.
- Η μετανάστευση συνέβαλλε στην αύξηση των ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης.
- Η μετανάστευση δημιούργησε θέσεις εργασίας και διατήρησε προϋπάρχουσες θέσεις εργασίας, βοηθώντας αρκετές επιχειρήσεις που είχαν έλλειψη από εργατικό δυναμικό.
- Ο μεταναστευτικός πληθυσμός **αυξάνει την κατανάλωση και έτσι αυξάνει τα οικονομικά μεγέθη της οικονομίας**, δημιουργεί θέσεις εργασίας.
- Η φθηνή μεταναστευτική εργασία βοηθά στην **συγκράτηση της αύξησης των τιμών λόγω της συγκράτησης του κόστους παραγωγής** πολλών αγαθών και υπηρεσιών.
- **Ο μεταναστευτικός πληθυσμός είναι συνολικά νέος και δεν επιβαρύνει ιδιαίτερα το σύστημα υγείας ή των συντάξεων.**
- Λόγω χαμηλών εισοδημάτων οι μετανάστες δεν επηρεάζουν ιδιαίτερα (ούτε θετικά ούτε αρνητικά) τα φορολογικά έσοδα του κράτους.
- Η γυναικεία μεταναστευτική εργασία **βοηθά την ελληνική οικογένεια** εκεί όπου απουσιάζουν οι αντίστοιχες παροχές από το κράτος (για την φύλαξη ηλικιωμένων και την φροντίδα των μικρών παιδιών όταν η μητέρα/νοικοκυρά εργάζεται εκτός σπιτιού) με σχετικά χαμηλό κόστος.
- Η μετανάστευση έχει **συμβάλλει στην αναζωογόνηση αρκετών ορεινών και αγροτικών περιοχών** οι οποίες ερήμωναν κυριολεκτικά.
- Οι μετανάστες συμβάλλουν θετικά στην οικονομική μεγέθυνση.
- Οι μετανάστες δεν υποκαθιστούν στην πλειονότητά τους Έλληνες εργαζόμενους.
- Υπάρχουν πεδία στην αγορά εργασίας στα οποία δραστηριοποιούνται μόνο μετανάστες.

Αρνητικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην Ελληνική οικονομία και αγορά εργασίας

- Η παρουσία του μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού **συγκρατεί σε χαμηλά επίπεδα τους μισθούς και τα μεροκάματα των ανειδίκευτων ή ημι-ειδικευμένων εργατών** (όλων, γηγενών και μη).
- Η παρουσία φθηνής μεταναστευτικής εργασίας δίνει τη δυνατότητα σε επιχειρήσεις με παλαιά τεχνολογία, μη ανταγωνιστικές να επιβιώνουν και έτσι αποδυναμώνει **τα κίνητρα για τεχνολογική πρόοδο και αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας**.
- Επηρεάζει **αρνητικά τα κατώτερα οικονομικά στρώματα στα αστικά κέντρα** γιατί αυξάνει τον ανταγωνισμό και συμπιέζει τους μισθούς στις θέσεις χαμηλής εξειδίκευσης.

4.13.2 Επιπτώσεις μετανάστευσης στην αγορά εργασίας

Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στην αγορά εργασίας είναι οι:

- Απαλύνει τις αυστηρές γεωγραφικές δυσκαμψίες. Οι μετανάστες πάνε σε περιοχές με υψηλή ζήτηση που δεν είναι εύκολο να μετακινηθούν για λίγο χρόνο Έλληνες εργαζόμενοι.
- Η αρχική τους ενσωμάτωση σε τομείς της άτυπης οικονομίας ή της παραοικονομίας λειτούργησε σαν φίλτρο στη μετάβαση για πιο σταθερές δουλειές.
- Κατά περιοχές όσο υψηλότερη η συγκέντρωση των μεταναστών τόσο χαμηλότερη η ανεργία.

4.13.3 Επιπτώσεις μετανάστευσης στην οικονομία

Οι θετικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην οικονομία είναι οι:

- Εξαιτίας του χαμηλού εργατικού κόστους η μετανάστευση συγκράτησε εν μέρει την μετεγκατάσταση ορισμένων κατηγοριών επιχειρήσεων σε χώρες χαμηλού κόστους.

- Υπήρξε υψηλή ζήτηση χωρίς ανατιμήσεις.
- Θετική επιρροή στην αύξηση της γυναικείας απασχόλησης (μέσω της φροντίδας των ηλικιωμένων και των παιδιών).

Οι αρνητικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην οικονομία είναι οι:

Αφού επιτρέπεται η είσοδος των μεταναστών εκτός από τη θετική συμβολή τους στην οικονομία θα πρέπει να υπολογιστούν και οι αρνητικές επιπτώσεις που δημιουργούν. Σε αυτά που πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή και να υπολογιστεί προσεχτικά το κόστος της παραμονής τους, όπου είναι:

- Το κόστος της εγκληματικότητας.
- Το κόστος των δικαστικών εξόδων και της διαμονής στους στις φυλακές.
- Το κόστος ανέγερσης και λειτουργίας των κέντρων φιλοξενίας παράνομων μεταναστών.
- Το κόστος των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα που ασχολούνται με θέματα μεταναστών (μεταφραστές κλπ).
- Το κόστος του παραεμπορίου .
- Το κόστος από την συμμετοχή των παιδιών των μεταναστών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα (παιδικοί σταθμοί, νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια, πανεπιστήμια).
- Το κόστος της υγειονομικής κάλυψης.
- Το κόστος των επιδομάτων και των βοηθημάτων προς (ή για) τους μετανάστες.
- Το κόστος των διαφόρων προγραμμάτων «πολιτισμικότητας», «αντιρατσισμού» και «διαπολιτισμικότητας».
- Η εκροή συναλλάγματος την οποία υφίσταται η χώρα από τα εμβάσματα των μεταναστών³².

4.13.4 Επιπτώσεις στο ασφαλιστικό και φορολογικό σύστημα

Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στο ασφαλιστικό και φορολογικό σύστημα είναι οι:

---

³² Πηγή: <http://www.metopo.gr/article.php?id=3148>

- Οι οικονομικοί μετανάστες είναι νέοι και συμβάλλουν στην επιβίωση του ασφαλιστικού συστήματος.
- Οι οικονομικοί μετανάστες είναι νέοι και επιβαρύνουν συγκριτικά λιγότερο τη νοσοκομειακή και φαρμακευτική περίθαλψη.

4.14 Οι σχέσεις της μετανάστευσης στην οικονομία και την αγορά εργασίας

Οι σχέσεις που δημιουργούνται από την άφιξη των μεταναστών στην οικονομία και την αγορά εργασίας στη χώρα υποδοχής είναι άλλοτε θετικές και άλλοτε αρνητικές δηλαδή:

- Υπάρχει θετική σχέση (και στατιστικά σημαντική) ανάμεσα στον αριθμό των απασχολουμένων στη γεωργία ή στον αριθμό των απασχολουμένων μεταναστών και με τη μεταβολή της παραγωγής προϊόντων χαμηλής έντασης εργασίας.
- Στην περίπτωση των περιφερειών που χαρακτηρίζονται ως αγροτικές υπάρχει θετική (και στατιστικά σημαντική) σχέση ανάμεσα στη μεταβολή του ποσοστού των απασχολουμένων στη γεωργία προς το σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και στη μεταβολή των μεταναστών.
- Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στην απασχόληση των μεταναστών και στη μεταβολή του ποσοστού γεωργίας στο ΑΕΠ της κάθε περιφέρειας.
- Υπάρχει θετική και στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στον συνολικό αριθμό των αλλοδαπών και του ΑΕΠ κάθε περιφέρειας.
- Υπάρχει αρνητική και στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στη συμμετοχή του αγροτικού τομέα στο ΑΕΠ της κάθε περιφέρειας και στον αριθμό των απασχολουμένων αλλοδαπών.
- Υπάρχει θετική και στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στο βαθμό αστικότητας και στην απασχόληση μεταναστών.
- Υπάρχει αρνητική και στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στο συνολικό αριθμό των μεταναστών και τη γεωγραφική θέση της περιφέρειας.

- Υπάρχει θετική στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στο ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης και στο ποσοστό των μεταναστριών στο σύνολο των απασχολουμένων μεταναστών.
- Υπάρχει αρνητική και στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στη γεωργία ως ποσοστό στο ΑΕΠ της περιφέρειας και του ποσοστού απασχόλησης των μεταναστών.
- Το ποσοστό απασχόλησης των μεταναστών επηρεάζεται θετικά, και στατιστικά σημαντικά, με το ποσοστό απασχόλησης των ελλήνων και με το ποσοστό συμμετοχής των μεταναστών.
- Δεν μπορούμε να εξάγουμε με βεβαιότητα κάποια σχέση ανάμεσα στην απασχόληση των μεταναστών στον πρωτογενή τομέα και στο παραγόμενο σε αυτόν τον τομέα προϊόν.
- Στην περίπτωση του τομέα των υπηρεσιών υπάρχει στατιστικά σημαντική θετική σχέση ανάμεσα στο ποσοστό των μεταναστών που απασχολούνται σε αυτό τον τομέα ως προς το σύνολο των απασχολουμένων μεταναστών και με το παραγόμενο σε αυτό τον τομέα προϊόν και με την απασχόληση των μεταναστριών ως προς το σύνολο των μεταναστών.
- Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στο ποσοστό ανεργίας των ελλήνων και το ποσοστό απασχόλησης των μεταναστών.
- Το ποσοστό απασχόλησης των μεταναστών επηρεάζεται, στατιστικά σημαντικά, θετικά από το ποσοστό απασχόλησης των ελλήνων, από το ποσοστό του τομέα των κατασκευών στο συνολικό ΑΕΠ και αρνητικά από το πόσο παραμεθόρια θεωρείται μια περιοχή. Δηλαδή οι μετανάστες απασχολούνται κυρίως στις κατασκευές και σε περιοχές που δεν είναι παραμεθόριες.

4.15 Οι θετικές επιπτώσεις από την ύπαρξη των μεταναστών στα αστικά κέντρα

Η ύπαρξη μεταναστών σε μεγάλα αστικά κέντρα συμβάλει:

- Στη συμμετοχή στο παραγόμενο προϊόν αυτών των αστικών κέντρων κυρίως μέσα από τον κλάδο των κατασκευών και των οικιακών βοηθών.
- Στην ενίσχυση της καταναλωτικής ζήτησης στα μεγάλα αστικά κέντρα.

- Στην αλλαγή της δημογραφικής σχέσης στα αστικά κέντρα, αφού οι μετανάστες είναι κατά κανόνα νέοι.
- Στην εξυπηρέτηση του μέσου αστικού νοικοκυριού στο βαθμό που απασχολούνται ως οικιακοί βοηθοί κ.α.

4.16 Οικονομικές Διαστάσεις της μετανάστευσης

Οι διαστάσεις του μεταναστευτικού φαινομένου είναι πολλαπλές: ιστορικές, κοινωνικές, θεσμικές, πολιτικές και οικονομικές. Θα γίνει εξέταση των οικονομικών επιπτώσεων της μετανάστευσης στη χώρα υποδοχής. Αυτές εξετάζονται τόσο στο θεωρητικό (γενικό) επίπεδο όσο και στο εμπειρικό (ειδικό).

Ο Williamson (1995), έδειξε ότι οι πραγματικοί μισθοί από το 1870 μέχρι το ξέσπασμα του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου, για τέσσερις κύριες χώρες προορισμού και για τέσσερις σημαντικές χώρες προέλευσης, αυξήθηκαν, αλλά αυξήθηκαν πολύ ταχύτερα στις χώρες προέλευσης (πού ήταν χαμηλότεροι) από ό,τι στις χώρες προορισμού, δείχνοντας ότι η μετανάστευση βοήθησε στη σύγκλιση των μισθών.

Οι επιπτώσεις που εστιάζουν το ενδιαφέρον τους οι περισσότεροι αναλυτές είναι:

- Στο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ.
- Στο ύψος των μισθών και ημερομισθίων.
- Στα δημόσια οικονομικά.

4.17 Επιπτώσεις στο ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης

Ο Lianos(1996), βρήκε ότι η εργασία των μεταναστών συμβάλλει κατά 2% - 3% περίπου στο ΑΕΠ. Η θετική επίδραση της μετανάστευσης στο ΑΕΠ οφείλεται:

- Στη μεγέθυνση του εργατικού δυναμικού (άρα και του δυναμικού ρυθμού αύξησης του προϊόντος).
- Στη βελτίωση των επιδόσεων σε ορισμένους κλάδους παραγωγής (άρα και βελτίωσης της κερδοφορίας, της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικής θέσης αλλά και των εξαγωγών)

- Στη δημιουργία επενδυτικών ευκαιριών στη χώρα υποδοχής, άρα και αύξησης της παραγωγής και της απασχόλησης και των ντόπιων εργαζομένων.

4.18 Επιπτώσεις στους μισθούς

Όταν αυξάνεται ο αριθμός των εργαζομένων σε ένα τομέα παραγωγής ο μισθός συμπιέζεται προς τα κάτω. Υπάρχει επιδείνωση του μισθού των ντόπιων εργαζομένων όταν οι μετανάστες καταλαμβάνουν θέσεις εργασίας στον ίδιο κλάδο παραγωγής και με το ίδιο περίπου επίπεδο εκπαίδευσης.

4.19 Επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά

Οι μετανάστες όπως και κάθε άλλος πολίτης από τη μια πληρώνουν φόρους (και συμβάλλουν στην αύξηση της απόδοσης που εισπράττουν οι άλλοι συντελεστές παραγωγής που επίσης πληρώνουν φόρους) και από την άλλη, συμβάλλουν στην αύξηση της ζήτησης δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών, από εκπαίδευση και δρόμους μέχρι υπηρεσίες πρόνοιας και αστυνόμευσης.

Οι Fix and Passel, (1994) υποστηρίζουν ότι οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στα δημόσια οικονομικά της χώρας υποδοχής είναι συνολικά θετικές.

Οι Θετικές επιδράσεις των μεταναστών σύμφωνα με απόψεις της Ελληνικής Βιομηχανίας συμβάλουν:

- Στην αύξηση της προσφοράς εργασίας, και της ανειδίκευτης.
- Στην αύξηση των πόρων για την κοινωνική ασφάλιση, μετά την ένταξη των μεταναστών στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.
- Στη διεύρυνση της ζήτησης για εγχωρία παραγόμενα προϊόντα, τα οποία κατά τεκμήριο καταναλώνουν κυρίως οι οικονομικοί μετανάστες.

Αρνητικές επιδράσεις των μεταναστών σύμφωνα με απόψεις της Ελληνικής Βιομηχανίας συμβάλουν:

- Στην ένταση των παραοικονομικών δραστηριοτήτων.
- Στην όξυνση του αθέμιτου ανταγωνισμού.

Οι οικονομικοί μετανάστες εντείνουν τα φαινόμενα αυτά και δεν επηρεάζουν συμμετρικά όλες τις επιχειρήσεις.

4.20 Σημαντική συνέπεια της μετανάστευσης είναι η επίπτωση στην ανεργία

Έπειτα από την εκπόνηση εργασίας οι καθηγητές του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Αλέξανδρο Σαρρή και του κ. Σταύρου Ζωγραφάκη.

Κατέληξαν ότι:

- Ο μέσος πραγματικός μισθός σημείωσε **πτώση κατά 6,2%** εξ' αιτίας της παράνομης μετανάστευσης, αλλά με σημαντικές διαφοροποιήσεις για κάθε κατηγορία εργαζομένων.
- Οι μισθοί των ανειδίκευτων Ελλήνων στον αγροτικό και στον αστικό τομέα σημείωσαν σημαντική πτώση λόγω του μεγάλου όγκου των εισελθόντων παρανόμων μεταναστών. Αντιθέτως, οι πραγματικοί μισθοί των ημιειδικευμένων εργαζομένων και αυτών με υψηλή ειδίκευση στις πόλεις αυξήθηκαν σημαντικά.

Επίσης μελέτες που εκπονήθηκαν από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), έδειξαν ότι υπάρχει θετική επίπτωση της μετανάστευσης στην απασχόληση και την ανάπτυξη εξαιτίας:

- Της αύξησης της προσφοράς του εργατικού δυναμικού.
- Της θετικής ζήτησης για προϊόντα³³.

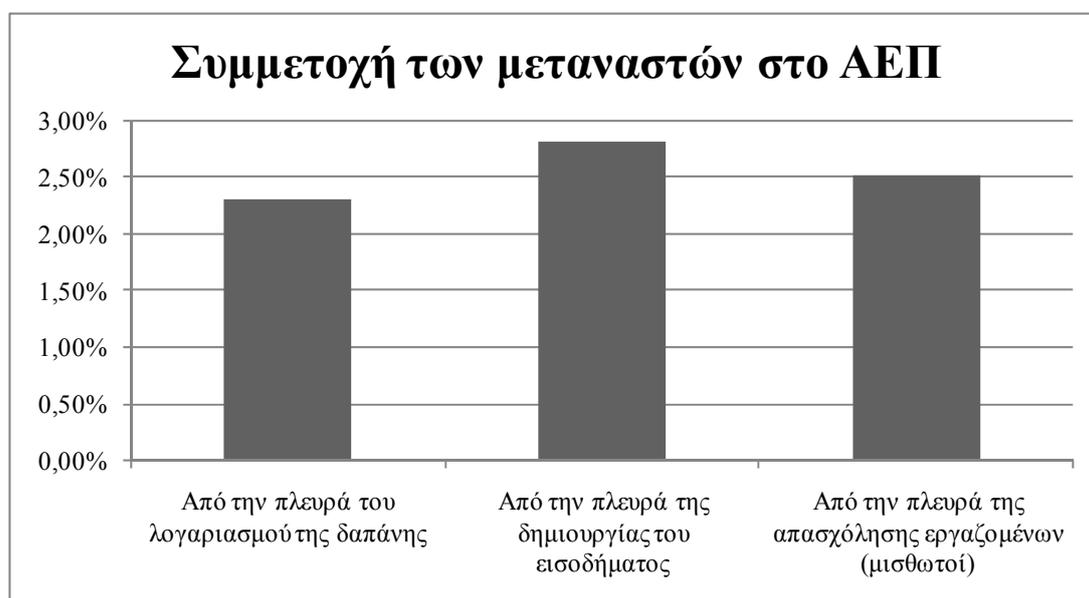
---

³³ Πηγή: http://europa.eu/legislation-summaries/other/c10611_el.htm

4.21 Οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των αλλοδαπών στην Ελληνική οικονομία

Οι μετανάστες συμμετέχουν στην παραγωγική διαδικασία, αμείβονται, διανέμουν την προστιθέμενη αξία τους στα νοικοκυριά, τα οποία στη συνέχεια ένα μέρος από αυτά τα εισοδήματα είτε τα καταναλώνουν για αγαθά και υπηρεσίες είτε τα μεταβιβάζουν σε άλλα νοικοκυριά ή στο εξωτερικό (εμβάσματα) είτε τα αποταμιεύουν.

Ακόμη οι μετανάστες μπορούν να επενδύουν σε νέες κατοικίες, πληρώνουν ασφαλιστικές εισφορές και φόρο εισοδήματος, ενώ λαμβάνουν εισοδήματα είτε από επιχειρήσεις είτε από τον δημόσιο τομέα³⁴.

Πηγή: [http:// europa.eu/legislation-summaries/other/c10611_el.htm](http://europa.eu/legislation-summaries/other/c10611_el.htm)

³⁴ Πηγή: http://europa.eu/legislation-summaries/other/c10611_el.htm

Κεφάλαιο Πέμπτο

Μεταναστευτική πολιτική

Εισαγωγή

Η μετανάστευση ως σύγχρονο φαινόμενο αποτελεί μια περίπλοκη και σύνθετη διαδικασία σε παγκόσμιο επίπεδο. Η Ελλάδα γνώρισε την τελευταία δεκαετία αυτή την εμπειρία της χώρας υποδοχής.

Μεταναστευτική πολιτική: *Είναι το σύνολο των μέτρων και των υιοθετημένων κοινωνικών πρακτικών.*

Σύμφωνα με δύο άξονες οι οποίοι:

- Ρυθμίζουν και ελέγχουν την είσοδο, τη διανομή και την απασχόληση των μη πολιτών μιας συγκεκριμένης κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων για ενθάρρυνση, για επιστροφή ή προσωρινή διανομή και για την καταπολέμηση της λαθρομετανάστευσης.
- Αντιμετωπίζουν τους ήδη εγκαταστημένους μεταναστευτικούς πληθυσμούς σε εθνικό έδαφος.

Η παρουσία του σημαντικού αριθμού των ξένων εργαζομένων έχει άμεση σχέση με την ποιότητα ζωής, τα δικαιώματα των εργαζομένων, την κοινωνική και πολιτιστική πρόοδο, την εξέλιξη της οικονομίας και την συνεργασία ανάμεσα στις χώρες υποδοχής και αποστολής.

Οι διάφορες κυβερνήσεις, οι ερευνητές και οι διεθνείς οργανώσεις που ασχολήθηκαν περιστασιακά με την μελέτη των τρόπων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της μετανάστευσης έχουν ήδη πετύχει για την επίλυση τους πολλά σημαντικά βήματα.

Οι πολιτικές ορισμένων κρατών έχουν ως στόχο τους:

- Να βοηθήσουν τους μετανάστες και την οικογένεια τους να προσαρμοσθούν στον τυπικό τρόπο ζωής και να εξασφαλίσουν στα παιδιά τους τις ίδιες πιθανότητες μόρφωσης με τα παιδιά της χώρας υποδοχής.
- Να κρατήσουν τους μετανάστες και την οικογένεια τους σε άμεση επαφή με την γλώσσα και τον πολιτισμό της πατρίδας τους ώστε ν' αποφευχθούν οι τραυματισμοί από την απώλεια της εθνικής ταυτότητας και να δοθεί η δυνατότητα ενός νέου ξεκινήματος στην πατρίδα, σε περίπτωση επιστροφής.

Η ύπαρξη μιας περιοχής ελεύθερης μετακίνησης των πολιτών και μιας κοινής ευρωπαϊκής αγοράς καθιστά επιβεβλημένη την ανάπτυξη από την Ευρωπαϊκή Ένωση μιας κοινής πολιτικής για τη μετανάστευση. Η πραγματικότητα αυτή αναγνωρίστηκε από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, όπως και από το Σχέδιο Συνταγματικής Συνθήκης που εκχωρεί νέες αρμοδιότητες στην Ένωση στον τομέα της κοινωνικής ένταξης – ενσωμάτωσης μεταναστών.

Οι βασικοί άξονες των συμπερασμάτων του Ταμπέρε είναι:

- Η εγκαθίδρυση κοινών κανόνων για την υποδοχή και τη διαμονή.
- Η εναρμόνιση των κανόνων για την παραχώρηση ασύλου των προσφύγων.
- Ο ορισμός μιας σειράς ενιαίων δικαιωμάτων για τους μακροχρόνια διαμένοντες, τα οποία θα προσεγγίζουν όσο το δυνατόν περισσότερο τα δικαιώματα που απολαμβάνουν οι πολίτες της Ένωσης.
- Η συνεργασία με τις χώρες προέλευσης.
- Η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης.
- Η συμπερίληψη του θέματος στην ατζέντα των εξωτερικών υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης³⁵.

Οι πολιτικές των κρατών για την μετανάστευση αποτελούν σημαντικό μέρος της διαμόρφωσης του μεταναστευτικού φαινομένου σε παγκόσμιο, περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο. Τα κράτη δεν εφάρμοσαν μια ενιαία πολιτική ένταξης ούτε οι πολιτικές τους μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε ένα μοντέλο.

---

³⁵ Πηγή: <http://www.karamanou.gr>

Ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά για τα κράτη σε σχέση με την μετανάστευση είναι ότι αντιμετώπισαν και αντιμετωπίζουν την μετανάστευση σε ένα πλαίσιο εθνικών οφελών είτε αυτό εντοπίζεται στο οικονομικό, αναπτυξιακό επίπεδο είτε στο επίπεδο δημογραφικό και στον δημόσιο λόγο τα μέτρα ένταξης των ήδη εγκατεστημένων μεταναστών συνδέονταν με αυστηρές πολιτικές ελέγχου των εσωτερικών και εξωτερικών συνόρων για την αποτροπή νεοεισερχόμενων μεταναστών.

5.1 Πολιτική για τους μετανάστες

Οι άξονες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι:

- Η χάραξη μιας κοινής πολιτικής ασύλου και μετανάστευσης.
- Η προώθηση των συμφωνιών επανεισδοχής με τρίτες χώρες.
- Η συνεχής ενημέρωση των 15 για την κοινωνικό – οικονομική κατάσταση των χωρών καταγωγής των λαθρομεταναστών και συνεχής συνεργασία με αυτές, προκειμένου να προλαμβάνεται η παράνομη μετανάστευση εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η ίδρυση ενός Ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου που θα εξετάζει τη δυναμική των παράνομων μεταναστευτικών ρευμάτων.
- Η λήψη μέτρων ενσωμάτωσης των νόμιμων μεταναστών.
- Η αντιμετώπιση της προσωρινής εγκατάστασης μετακινούμενων πληθυσμών από περιοχές που είτε επλήγησαν από φυσικές καταστροφές είτε βρίσκονται στο πεδίο ενόπλων συγκρούσεων.

5.2 Πολιτική ελληνικού κράτους για την μετανάστευση

Η πολιτικές του Ελληνικού κράτους που αφορούν την μετανάστευση είναι:

- Το Ελληνικό κράτος πρέπει να ελέγχει και να δέχεται συγκεκριμένο αριθμό μεταναστών.
- Ο νόμος περί ποσοτώσεων πρέπει να επαναλειτουργήσει(καταργήθηκε το 1968).
- Στους νόμιμους μετανάστες οφείλει να φέρεται ανθρώπινα, σεβόμενη τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Να βελτιώσει τις συνθήκες εργασίας.
- Να περιορίσει ή να εξαλείψει την εκμετάλλευση από τους ντόπιους.
- Να φροντίσει για την εκπαίδευση και την κοινωνική ασφάλιση.
- Το καλοκαίρι του 2001 η Ελλάδα προχώρησε στη νομιμοποίηση των μεταναστών παρέχοντας τους την «Πράσινη κάρτα».

Στο πλαίσιο της ΕΣΑ, η επιτροπή θεωρεί ότι θα πρέπει να εξετασθούν τα ακόλουθα ζητήματα:

- Η βιώσιμη ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας.
- Η καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας και η μείωση της παραοικονομίας.
- Η ακριβέστερη παρακολούθηση των αναγκών της αγοράς εργασίας της Ένωσης και του ρόλου της μετανάστευσης ώστε να αντιμετωπισθούν οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού.
- Η συμβολή στη μεγαλύτερη επαγγελματική κινητικότητα των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ένωση³⁶.

5.3 Η διαδικασία ένταξης

Στο πλαίσιο της ορθής εφαρμογής των εθνικών σχεδίων δράσης για την κοινωνική ένταξη η Επιτροπή τονίζει ότι:

- Καλούνται τα κράτη – μέλη να κάνουν απολογισμό των μέτρων και των στρατηγικών πρωτοβουλιών που αναλαμβάνουν.
- Θα υλοποιηθούν μελέτες και στατιστικές καθώς και μεγάλος αριθμός διεθνικών σχεδίων στο πλαίσιο του κοινοτικού προγράμματος δράσης για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, με σκοπό την ένταξη των μεταναστών.

5.4 Καταπολέμηση διακρίσεων

Είναι σημαντικό να υποστηριχθούν τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή των δύο κύριων οδηγιών κατά των διακρίσεων (ίση μεταχείριση σε θέματα εργασίας και

³⁶ Πηγή: http://europa.eu/legislation_summaries/other/c10611_el.htm

απασχόλησης και ίση μεταχείριση χωρίς διακρίσεις λόγω φυλετικής καταγωγής), αλλά και να ενισχυθεί η καταπολέμηση των διακρίσεων με τους εξής τρόπους:

- Ευαισθητοποίηση του κοινού όσον αφορά τις κοινοτικές και εθνικές νομοθεσίες που απαγορεύουν τις διακρίσεις.
- Συμμετοχή των επιχειρήσεων σε πρακτικές μη επιβολής διακρίσεων, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων.
- Διασφάλιση καλύτερης παρακολούθησης των μεταναστών και των μειονοτήτων σε θέματα απασχόλησης, κατοικίας, εκπαίδευσης και βίας με φυλετικό χαρακτήρα.

Ανταλλαγή εμπειριών στο πλαίσιο κοινοτικού προγράμματος δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων (2001-2006).

5.5 Διάλογος με τις τρίτες χώρες

Η βελτίωση του διαλόγου με τις τρίτες χώρες διευκολύνει τη ρύθμιση των μεταναστευτικών ροών και αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την καταπολέμηση της μετανάστευσης. Στο πλαίσιο του διαλόγου αυτού, η Επιτροπή τονίζει ότι πρέπει να γίνουν τα εξής:

Να επιτευχθεί πρόοδος όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων των υπηκόων τρίτων χωρών.

Να αξιοποιήσει περισσότερο η Ένωση τις δυνατότητες που προσφέρονται από τη γενική συμφωνία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών ώστε να διαπραγματευτεί δεσμεύσεις που θα επιτρέπουν την προσωρινή είσοδο των ατόμων που έρχονται για να παράσχουν υπηρεσίες.

5.6 Ελληνική μεταναστευτική πολιτική

Η κυβέρνηση δεν παρεμβαίνει ούτε για να κατοχυρώσει τη δημόσια ασφάλεια πρωτίστως των ίδιων των μεταναστών αλλά και των υπολοίπων πολιτών, αδιαφορεί

για τις συνθήκες υγιεινής και επιβίωσης τους και γενικά αποφεύγει συστηματικά να εξασφαλίσει τα στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματά τους και να οργανώσει τους όρους δημιουργικής ένταξης τους στην κοινωνία.

Οι αλλαγές που επέφεραν οι σύγχρονες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες και η μετατροπή της Ελλάδας σε χώρα υποδοχής προσφύγων δημιούργησαν νέα προβλήματα τα οποία άλλες χώρες (λ.χ. Γερμανία, Αμερική, Αυστραλία) αντιμετώπισαν σε μεγάλο μήκος χρόνου είτε με νομιμοποίησή τους είτε με μέτρα καταστολής.

Επιπροσθέτως η πίεση των αναγκών της προσαρμογής της οικονομίας στα κριτήρια της ΟΝΕ δυσκόλεψε αυτήν την κατάσταση.

Προβλήματα όπως:

- Η διογκούμενη ανεργία.
- Οι διαρθρωτικές αλλαγές στην δομή της οικονομίας.
- Το κύμα των παλιννοστούντων ομογενών

αποτέλεσαν τη συγκυρία μέσα στην οποία έπρεπε να διευθετηθεί το μεταναστευτικό ζήτημα.

Απαραίτητες δομές και προϋποθέσεις για την ομαλή ένταξη δεν υπήρχαν. Ούτε πολιτικές που θα μπορούσαν να ρυθμίσουν ζητήματα όπως:

- Η διεκδίκηση ατομικών, κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων.
- Η ανάγκη για οικογενειακή συνένωση.
- Το ζήτημα του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Η ένταξη στο κοινωνικό σύνολο.

Η μεταβλητή πολιτική κατάσταση στα βόρεια σύνορά δημιούργησε ένα ανεξέλεγκτο ρεύμα μεταναστών στη χώρα, που διευκολύνθηκε από την ύπαρξη παραοικονομίας στην Ελλάδα. Η ύπαρξη μεγάλου αριθμού μεταναστών αναδείχθηκε σε σημαντικό πολιτικό θέμα επειδή συνέτρεξαν μία σειρά από παράγοντες όπως:

- Η αυξημένη ανεργία,
- Η μαζικότητα στα μεγάλα αστικά κέντρα,
- Το αίσθημα οικονομικής και προσωπικής ανασφάλειας,
- Η κατά καιρούς ένταξη πολλών εθνικών θεμάτων

- Οι σημαντικές ανακατατάξεις και αναστατώσεις του κοινωνικού ιστού.

Η πρώτη ρύθμιση σε σχέση με τους «ξένους» τοποθετείται στα 1929 όπου με τον αντίστοιχο νόμο ν.4310 της 6/16 Αυγούστου “ περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικού ελέγχου διαβατηρίων, απελάσεων και εκτοπίσεων” ρυθμίζονται τα πρώτα θέματα αλλοδαπών στην Ελλάδα και ο οποίος ίσχυσε για 60 περίπου χρόνια.

Αντικαταστάθηκε το 1991 από το νόμο ν.1975/1991 “Είσοδος - έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις”. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού του νόμου άδεια παραμονής χορηγούνταν μόνο στους αλλοδαπούς που είχαν συμβόλαιο εργασίας και άδεια μόνιμης παραμονής μόνο μετά από 15 χρόνια για τους υπηκόους εκτός Ε.Ε.

Το 1997 με δύο προεδρικά διατάγματα επιχειρείται η πρώτη νομιμοποίηση η οποία όμως δεν είχε καλά αποτελέσματα και οδήγησε σε μαζικές απελάσεις.

Ο νέος νόμος 2910/2001 υποστηρίζεται ότι θα αυξήσει την παράνομη μετανάστευση λόγω της αδυναμίας εξασφάλισης υγειονομικής περίθαλψης, τη δυσκολία ανανέωσης εγγράφων και τη μικρή διάρκειά τους καθώς και λόγω της υπερβολικής επιβάρυνσης των μεταναστών για την απόκτηση των απαιτούμενων εγγράφων και δικαιολογητικών.

5.7 Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης

Ο μεταναστευτικός έλεγχος και οι κοινωνικές υπηρεσίες βρίσκονται σήμερα σε ένα καθεστώς υπό διαμόρφωση και αναζήτησης του τρόπου με τον οποίο οι δημόσιοι λειτουργοί διαχειρίζονται τα κοινωνικά αγαθά και τις υπηρεσίες για τους μετανάστες συνδυάζοντας το επιχειρησιακό πνεύμα με τις κοινωνικές υποχρεώσεις.

Αν και όλες οι πρακτικές και συμπεριφορές βρίσκονται σε μια διαρκή εξέλιξη αυτό που ξεχωρίζει είναι ότι η εφαρμογή μιας ενιαίας μεταναστευτικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση με ανθρωπιστικό χαρακτήρα και η εφαρμογή μέσα σε μια χώρα των νομοθετικών ρυθμίσεων από τους οργανισμούς και προσωπικό των κοινωνικών υπηρεσιών γίνεται όλο και πιο δύσκολη.

Οι μετανάστες εντάσσονται και ενσωματώνονται στην Ελληνική κοινωνία με διαδικασίες που είναι πολύ κοντά σε αυτές που ισχύουν για τον ελληνικό πληθυσμό. Η κύρια διαφορά εντοπίζεται στην πολύπλοκη και σε πολλές περιπτώσεις αναποτελεσματική διαδικασία νομιμοποίησης η οποία αποτελεί και το ισχυρότερο εμπόδιο στην ένταξη τους. Οι μετανάστες μετά από την συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας συμμετέχουν ουσιαστικά και ενεργά σε μια εξελιγμένη και αναπτυγμένη κοινωνία. Η συμμετοχή τους στην ανάπτυξη και του εκσυγχρονισμού αποτελεί βασικό κίνητρο μετανάστευσης αλλά και εγκατάστασης τους στην Ελλάδα. Τόσο η ένταξη όσο και η ενσωμάτωση αποτελούν βασικές κοινωνικές αξίες για το σύνολο του μεταναστευτικού πληθυσμού.

5.8 Προτάσεις μεταναστευτικής πολιτικής

Σύμφωνα με προτάσεις της μεταναστευτικής πολιτικής θα πρέπει:

- Να εφαρμοστεί μια ενιαία πολιτική ένταξης των αλλοδαπών μεταναστών. Αυτό σημαίνει ότι η πολιτεία θα ορίσει τα κριτήρια στα οποία βασίζεται η ανανέωση των αδειών διαμονής και εργασίας, ώστε να υπάρξουν περίοδοι χρόνου από έξι μήνες ως 10 χρόνια, και στη συνέχεια να υπάρχει η δυνατότητα πολιτογράφησης για τους μετανάστες.
- Η κατάσταση που θα έπρεπε μια πολιτεία να αποφύγει είναι να έχει μετανάστες που θέλουν να ενταχθούν στην κοινωνία και να μην υπάρχει πρόοδος ως προς τις απαραίτητες διοικητικές διαδικασίες για την ανανέωση των αδειών.
- Το δικαίωμα να λάβει κάρτα διαμονής και εργασίας ένας αλλοδαπός για μια συγκεκριμένη περίοδο χρόνου δεν πρέπει να συσχετίζεται απαραίτητα με το ποσό που πρέπει να δώσει ώστε να αποκτήσει αυτή την κάρτα εργασίας.
- Ασφαλώς, θα ήταν επιθυμητό η τιμή της κάρτας να μειωθεί σταδιακά με την αύξηση του χρόνου παραμονής ώστε να εμπεδώσει το αίσθημα προόδου ως προς την ένταξη τους στην κοινωνία.
- Θα ήταν επίσης επιθυμητό να υπάρξουν πιο εύκολες διαδικασίες πολιτογράφησης για αυτούς τους μετανάστες που μπορούν να δικαιολογούν τουλάχιστον 10 χρόνια διαμονής στην Ελλάδα και άλλα κριτήρια, όπως την καλή γνώση της γλώσσας ή την οικονομική ένταξη.

Ζητήματα που χρειάζεται να ερευνηθούν:

- Να προσδιοριστούν οι ανάγκες της Ελλάδας όσον αφορά το μέγεθος των μεταναστευτικών εισροών.
- Να εξεταστεί η θέση της Ελλάδας ως προς τα μεταναστευτικά ρεύματα.
- Να εξεταστούν οι ροές των μεταναστών.
- Να αποσαφηνιστεί η πολιτική που θα ακολουθηθεί από την πολιτεία όσον αφορά την μετανάστευση και από την οποία θα προσδιοριστεί και η συμμετοχή και το κόστος των ασφαλισμένων αλλοδαπών στο σύστημα υγείας και πρόνοιας.
- Με βάση τα δεδομένα που θα συγκεντρώνονται από τα Ταμεία θα πρέπει να διερευνηθεί αν τα έξοδα/έσοδα των αλλοδαπών στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης διαφέρουν κατά μέσο όρο ή όχι από αυτά των Ελλήνων, διατηρώντας όλες τις μεταβλητές ίδιες.
- Να διερευνηθεί εάν οι πρακτικές χρήσης του συστήματος υγείας και πρόνοιας από τους μετανάστες είναι διαφορετικές από αυτές των Ελλήνων, όπως για παράδειγμα η χρήση/κατανάλωση φάρμακων, οι ημέρες νοσηλείας, κλπ., με βάση τις βασικές κοινωνικές και οικονομικές μεταβλητές (ηλικία, φύλο, επάγγελμα, οικονομικός κλάδος, εισόδημα).
- Να διερευνηθεί η επίδραση της μελλοντικής γήρανσης των αλλοδαπών (σε 20 χρόνια) και συνταξιοδότησης αυτών από το εθνικό σύστημα υγείας.
- Να επανεξεταστεί η προοπτική της πολιτογράφησης από τους οικονομικούς μετανάστες.
- Να εξεταστούν οι δεσμοί που διατηρούν οι αλλοδαποί με τη χώρα καταγωγής τους.
- Να εξεταστεί η χρήση του συστήματος υγείας και πρόνοιας που γίνεται σήμερα από τους λαθρομετανάστες.
- Να εξεταστεί εάν υπάρχουν μετανάστες που έρχονται στην Ελλάδα (μόνιμα ή όχι) αποκλειστικά για να χρησιμοποιήσουν το σύστημα υγείας (νοσοκομεία), με κρατική συμφωνία ή χωρίς.
- Να διερευνηθεί αν η αναπαραγωγική συμπεριφορά (γονιμότητα) των μεταναστών είναι διαφορετική από αυτήν των Ελλήνων.

- Να εξεταστεί εάν παρατηρείται διαφορετική χρήση του συστήματος υγείας και πρόνοιας από τους αλλοδαπούς τόσο στο πλαίσιο της ίδιας κατηγορίας (π.χ. ανειδίκευτοι εργάτες) όσο και συγκριτικά με τις υπόλοιπες ομάδες.

Όπως αναφέρει σε ομιλία της η **κ. Κατσέλη**, η άποψη της για την μεταναστευτική πολιτική είναι ότι:

Η Ελλάδα καλείται να διαχειριστεί αποτελεσματικά τις μεταναστευτικές ροές και να ενσωματώσει αρμονικά και ισότιμα τους μετανάστες στο κοινωνικό σύνολο. Προϋπόθεση γι' αυτό αποτελεί η υλοποίηση μιας σύγχρονης μεταναστευτικής πολιτικής που θα αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τα υπαρκτά και σοβαρά προβλήματα διαχείρισης, θα προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα και θα συμβάλλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη της χώρας και της κάθε περιφέρειας.

Για να επιτευχθούν αυτά απαιτείται:

- Αλλαγή του υφιστάμενου νομικού πλαισίου (Ν. 2910/01 και Ν. 3386/05), τουλάχιστον αναφορικά με τις πρόνοιες χορήγησης νέων αδειών για κάλυψη θέσεων εργασίας από αλλοδαπούς, η αναμόρφωση των νομοθετικού πλαισίου με ουσιαστική αποκέντρωση του διοικητικού μηχανισμού αδειοδότησης και θέσπιση κινήτρων για προσωρινή διαμονή και χορήγηση ανανεούμενων βραχυχρόνιων και εποχιακών αδειών για την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών.
- Αποτελεσματική διαχείριση της ενσωμάτωσης των αλλοδαπών στις τοπικές κοινωνίες. Πρέπει να στηρίζεται σ' ένα οργανωμένο μηχανογραφικό σύστημα εισόδου, εξόδου και διαμονής όλων των μεταναστών, χορήγηση προσωρινών αδειών βάσει ξεκάθαρων κριτηρίων και μόνιμη εγκατάσταση στη χώρα κάτω από σαφείς προϋποθέσεις.
- Αποτελεσματική διασύνδεση της μεταναστευτικής πολιτικής με την αναπτυξιακή στρατηγική και συνεργασία.

Η προώθηση μιας σύγχρονης μεταναστευτικής πολιτικής αποτελεί επομένως, προτεραιότητα για την Ελλάδα. Αυτή όμως μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από ένα πλέγμα συνεργασιών τόσο σε εθνικό όσο και διεθνές επίπεδο.

Σύμφωνα με συνέντευξη της, η κ. Αρανίτου είπε:

«Θεωρώ ότι ενώ το θεσμικό πλαίσιο είναι αρκετά θετικό, κωλυσιεργούν οι διαδικασίες για να πάρει ο μετανάστης την πράσινη κάρτα. Θα ήταν μια καλή πρωτοβουλία εάν καταφέραμε με γρήγορες διαδικασίες να νομιμοποιήσουμε όλους τους παράνομους μετανάστες. Αυτό θα ήταν πραγματικά θετικό και το Ασφαλιστικό σύστημα και για την καλύτερη λειτουργία των οικονομικών διαδικασιών των ίδιων των μεταναστών».

Συμπεράσματα

Μετά την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας, η οποία αναφέρεται στην ανεργία και τη συμβολή των μεταναστών σε αυτή. Αναλύθηκε ο ορισμός, τα αίτια, οι παράγοντες και οι συνέπειες της ανεργίας. Μελετήθηκε η περίπτωση των μεταναστών ιστορικά αλλά και σήμερα. Διερευνήθηκαν τα αίτια που οδηγούν τους ανθρώπους σε μετακινήσεις από τον τόπο καταγωγής τους σε μία άγνωστη χώρα. Που σκοπό έχουν την αναζήτηση μιας καλύτερης τύχης και συνθήκες διαβίωσης.

Πως επιδρούν και συμβάλουν στην οικονομία της χώρας που εγκαθίστανται. Πως αντιμετωπίζονται από τους ντόπιους. Ποια είναι τα οικονομικά και όχι μόνο προβλήματα που βρίσκουν αντιμετώπιση. Σε ποιους τομείς της οικονομίας απασχολούνται ώστε να επιβιώσουν.

Οι συνέπειες τους στη χώρα εγκατάστασης τους είναι θετικές αλλά και αρνητικές όχι μόνο στον οικονομικό τομέα αλλά και στον κοινωνικό. Με την εγκατάστασή τους σε μια άγνωστη για αυτούς χώρα το πρώτο βασικό πρόβλημα που έχουν είναι οι νόμιμοι παραμονή τους. Κάθε χώρα υποδοχής μεταναστών έχει ένα μεταναστευτικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση των παράνομων μεταναστών. Συζητείται ώστε τα μέτρα πολιτικής να γίνουν πιο αποτελεσματικά.

Βιβλιογραφία

1.Χάρης Ναξάκης

Η φτώχεια των εθνών. Κοινωνία των δύο τρίτων ή ριζική μείωση του χρόνου εργασίας;

Εκδόσεις Δοκίμια 6, 1997

2.Χάρης Ναξάκης, Μιχάλης Χλέτσος

Μετανάστες και Μετανάστευση. Οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές πτυχές.

Εκδόσεις Πατάκη, Δεύτερη έκδοση

3.Πέτρος Μπερερής (Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου)

Για μια διαπολιτιστική εκπαίδευση σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία

Εκδόσεις Apiroshora, Αθήνα 2001

4.Γεώργιος Σιάμπος

Πληθυσμός και ανάπτυξη στην Ελλάδα

Ελληνική εταιρεία δημογραφικών μελετών

Αθήνα 19 – 20 Νοεμβρίου 1998

Εκδόσεις Κορφή, Αθήνα 2003

5.Χάρης Ναξάκης, Μιχάλης Χλέτσος

Το μέλλον της εργασίας. Σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές αναλύσεις

Σειρά: Επιστήμη και Κοινωνία

Εκδόσεις Πατάκη

6.Θεόδωρος Π. Λιανός (με τη συνεργασία του κ. Π.Παπακωνσταντίνου)

Σύγχρονη μετανάστευση στην Ελλάδα. Οικονομική διερεύνηση

Μελέτες 51, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, 2003

7.Α. Κοντής (επίκουρος καθηγητής)

Ερευνητικό έργο: «Οι οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των μεταναστών κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν»

Εταιρεία: KNOELEDGE SYSTEMS A.E, Δεκέμβριος 2006

8.Μιχάλης Χλέτσος, Χρήστος Κόλλιας, Κλεάνθης Συρακούλης, Σουζάνα Παλαιολόγου, Χριστοδούλη Θαλασσοχώρη, Βικτώρια Μπουρδουβούλη, Αφριδιτή Πούλιου.

Οικονομικές διαστάσεις της μετανάστευσης. Επιπτώσεις στον αγροτικό τομέα. ΙΜΕΠΟ (Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής)

Αθήνα 2005

9.Καψάλης Απόστολος

Πρόγραμμα "Δια βίου μάθηση". Μετανάστευση και κοινωνικός αποκλεισμός στην Ελληνική αγορά εργασίας. ΙΝΕ (Ινστιτούτο Εργασίας /ΓΣΕΕ)

Εκπαιδευτικό υλικό Συνδικαλιστικής Εκπαίδευσης

10.Κούλα Κασιμάτη

Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης. Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών.

Κέντρο Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής (ΚΕΚΜΟΚΟΠ)

11.Χρήστος Μπαγκάβος, Δέσποινα Παπαδοπούλου (επιστημονική εταιρεία κοινωνικής πολιτικής)

Μετανάστευση και ένταξη των μεταναστών στην Ελληνική κοινωνία

Εκδόσεις: GUTENBERG

12.Αθ. Μαρβάκης, Δ. Παρσάνογλου, Μ. Παύλου

Μετανάστες στην Ελλάδα

Εκδόσεις: Ελληνικά γράμματα

13. Δημήτρης Παρσάνογλου, Κυριακή Μιχελιουδάκη, Ηλέκτρα Πετράκου, Αναστασία Πανταζή

Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής «Το ψυχοκοινωνικό προφίλ του μετανάστη και η ένταξή του» Εκδόθηκε

14. Χρήστος Τζεκίνης Θεόδωρος Κουτρούκης

Απασχόληση και εργασιακές σχέσεις

15. Μ. Χλέτσος Δ. Κατσορίδας Χ. Ναζάκης Η. Ιωακειμίδου Α. Καρασαβόγλου

Ανεργία Μύθοι και πραγματικότητα

16. Μαρία Νεγρεπόντη-Δελιβάνη

Ανεργία : Ένα ψευδοπρόβλημα

17. Δημιουργία μηχανισμών για την αποτελεσματική και βιώσιμη υλοποίηση των συμφωνιών επανεισδοχής μεταξύ της Αλβανίας της Ε.Κ και ενδιαφερόμενων τρίτων χωρών. “ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΟΓΚΟΥ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΜΕΝΟΥΝ ΠΑΡΑΝΟΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ”

Αθήνα, Απρίλιος 2008

18. Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση. Ετήσια έκθεση 2008, ΙΝΕ (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ, 10 εκθέσεις)

19. Έρευνα για την οικονομική και κοινωνική ένταξη μεταναστών. Παρατηρητήριο απασχόλησης ερευνητική πληροφορική Α.Ε

Αθήνα 2003

20. Η αυτοαπασχόληση ανέργων στην Ελλάδα Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών κέντρο έρευνας

21. Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση

Ετήσια Έκδοση 2007

22.Οικονομική της Εργασίας και εργασιακές σχέσεις Εκδόσεις Σταμούλης Αθήνα

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

<http://el.Wikipedia.org/wiki>

<http://www.unipi.gr/katsanevas/arthra/scientific.articles>

<http://propylaia/index>

<http://www.ionio.gr/career/simbouleytiki/keimena/anergia>

[http://www.apodimos.com /arthra/05/May/H SAMASIA THS METANASTEYSHS/index.htm](http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SAMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm)

http://www.imepo.gr/documents/Eisagwgi_Kef1.pdf

<http://www.karamanou.gr>

<http://europa.eu/legislation-summaries/other>

<http://www.diavatario.net/diavat/news.php>

[http://www.uoi.gr/schools/early-childhood/metanastes / synepeies.htm](http://www.uoi.gr/schools/early-childhood/metanastes/synepeies.htm)

<http://www.metopo.gr/article.php>

<http://digilib.lib.unipi.gr/spoudai/bitstream/spoudai>

www.eurostat.com

www.gsee.gr

www.oaed.gr

www.statistics.gr

www.fotosearch.com